ANT

Haftalık Dergi • 10 Ocak 1967 • Sayı: 2 • 125 Kuruş

KÜÇÜKÖMER EKONOMİMİZİN ÇIKMAZLARINI AÇIKLIYOR

Siyasi huzur - Piyasada istikrar - Bereketli mahsûl - İsabetli karar - Bahar havası

HULKİ ALİSBAH

(Koç Holding G. Müdürü)

«BİR YILDANBERİ ALTIN VE DIŞ SERBEST KURLAR GİBİ PARAMIZIN ÖLÇÜSÜNE MEDAR OLACAK UNSURLARIN İSTİKRARLI KALMASI İKTİSADİ SAHADA FERAHLIĞIN VE REFAHIN ÖNEMLİ BİR İŞARETİDİR.»

NEJAT ECZACIBAŞI

(Eczacıbaşı Tesisleri Sahibi)

«1967 YILI TÜRKİYE İÇİN BİR YATIRIM YILI OLACAKTIR. SANAYİCİLER YENİ İŞ SAHALARI AÇACAK, YENİ TESİSLER KAZANDIRACAKLAR VE İŞSİZLER İŞ BULACAKLARDIR. YATIRIMLARIN ARTMASI VE YARIŞMASI REFAH GETİRECEKTİR.»

KEMAL HAS

(İMSA — Coca Cola Sahibi)

«1966 YILI, EKONOMİMİZ BAKIMINDAN VERİMLİ GEÇTİ. DEVLET SEKTÖRÜ VE ÖZEL SEKTÖR İŞBİRLİĞİ HALİNDEDİR. DEVLET, ÖZEL SEKTÖRÜN ELE ALMADIĞI İŞLERİ VE YATIRIMLARI YAPMAKTADIR. 1967 YILINDA PEK ÇOK YATIRIM OLACAKTIR.»

...SBAH NEJAT ECZACIBAŞI KEMAL HAS

...tırım yılıdır"

...yılbaşı gecesi ...saygı gösterdi

DOĞAN FÜRSÜN

TÜRK iş adamları, 1967 yılına «Ümit Yılı», «Yatırım yılı», «Kalkınma yılı» adını verdiler. Onları, ümide, yatırıma ve kalkınma inancına bağlayan 6 nokta vardı:

1. Siyasi huzur
2. Piyasadaki istikrar
3. Açılan krediler,
4. Bereketli mahsul
5. İktidar-muhalefet (bahar havası),
6. Hükûmetin isabetli kararları

Türkiye'nin tanınmış firmalarının sahibi olan iş adamları, «1966 yılında siyasi huzurun sağlanmasının piyasayı canlandırdığını» ve «özel teşebbüsün yeni iş sahaları açmak için yarış halinde olduğunu» söylemişlerdir. Hükûmetin özel teşebbüse yardımcı olmasını da öven Türk iş adamları görüşlerini şöyle açıklamışlardır:

● HULKI ALISBAH

(Koç Holding Genel Koordinatörü)

Hulki Alisbah, «Uzun süren sıkıntılı devreden sonra iktisadi sahada istikrar ve ferahlık sağlandığını» bildirmiş «Enflâsyon iddiaları» karşısında şunları söylemiştir ...

JAK KAMHİ

(Profilo Fabrikası Sahibi)

«1967'DE FİYAT ARTIŞLARI OLACAKTIR. İKTİSADEN KALKINAN ÜLKELERDE ZAM MÜSBET BİR İŞARETTİR. HÜKÛMETİN PROGRAMI İTİMADA DAYANIYOR. İKTİDAR VE MUHALEFETİN YAKINLAŞMASI HAYIRLI OLDU.»

GOLDENBERG

(Cihan Komandit Ortağı)

«TÜRKİYE'DE VERGİLENDİRMEDE BOŞLUKLAR VARDIR, BUNLAR KAPATILIP HAZİNEYE YENİ GELİRLER SAĞLANMALIDIR. FAKİRİ ÇOK MİLLET OLDUĞUMUZU KABUL EDELİM. DAR GELİRLİLERE KÜLFET YÜKLENMEMELİDİR.»

YILMAZ CENKER

(Pe-Re-Ja Fabrikası Sahibi)

«KÖTÜ GÜNLER GERİDE KALMIŞTIR. SANAYİ ALANINDA İLERLEME VARDIR. 1967 DE SANAYİİMİZ DAHA DA İYİYE GİDECEKTİR. HÜKÛMETİN EKONOMİK POLİTİKASI PİYASAYI İSTİKRARA KAVUŞTURMUŞTUR.»

VEDAT ÖZSEZEN

(Pure - Fay - Gripin Sahibi)

«HÜKÛMET ÖZEL SEKTÖRE YARDIMCI OLUYOR. SİYASİ HAVADAKİ UFAK BİR KARIŞIKLIK İŞ ADAMINI TELÂŞLANDIRIYORDU. ARTIK GÜRÜLTÜ - PATIRDI KALMADI. ŞİMDİ YATIRIM HEYECANI İÇİNDEYİZ.

...yılında ...a çok ...rdu ...doğurdu"

HAYIR! 1967 ENFLASYON, DEVALÜASYON, İŞSİZLİK YILIDIR...

Aziz Nesin Cami-Ül-Ezher'i Anlatıyor

HAFTANIN NOTLARI

2 ocak

Devlet İstatistik Enstitüsü, tahmini değerlendirmelere dayanarak milli gelir artış oranının yüzde 8,8'e ulaştığını açıkladı.

1961 yılından beri uygulanmakta olan "Servet Beyannamesi" sisteminin yürürlükten kaldırılmasını öngören kanun tasarısı, Millet Meclisi Maliye Komisyonu'nda görüşülmeğe başlandı.

CHP Meclisi'nin sekiz üyesi ortak bir bildiri yayınlayarak "CHP"nin sosyalist parti olmayacağına dair endişelerin giderilmediğini" ileri sürdüler ve İnönü ile mücadele edeceklerni açıkladılar.

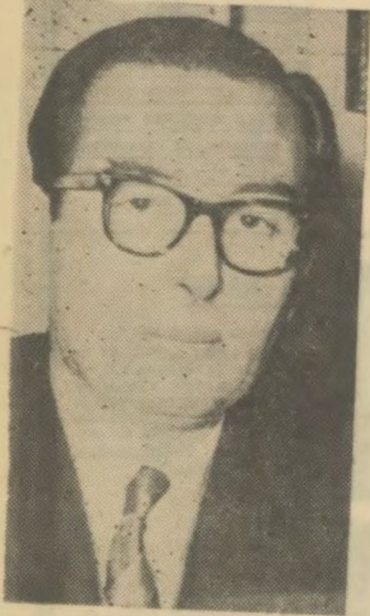
Vietnam'da ateş-kes süresinin dolmasından iki dakika sonra Amerikan uçakları şiddetli bombardımana başladı.

New York Başpiskoposu Kardinal Spellman'ın Vietnam savaşını destekleyici konuşma yapması üzerine Vatikan, New York Başpiskoposluğu ile Amerikan Silâhlı Kuvvetleri Başrahipliği'ni ayırmağa karar verdi.

İngiliz Filozofu Lord Russell'in Vietnam olaylarını incelemek üzere kurduğu soruşturma kurlu Hanoi'ye vardı.

İngiltere, Küba'ya uzun vadeli kredi açarak büyük bir sun'i gübre fabrikası kurma teklifinde bulundu.

TİP Genel Sekreteri Rıza Kuas, Genel Başkan Aybar'ın yılbaşı mesajı radyoda yayınlanırken bazı cümlelerinin çıkartıldığını bildirerek bunun ağır bir suç olduğunu söyledi.

Feyzioğlu ve yedi arkadaşının İnönü'ye karşı harekete geçmesi geçen hafta CHP'yi karıştırdı.

3 ocak

Feyzioğlu ve arkadaşlarının hareketi üzerine İnönü, Merkez Yönetim Kurulu üyelerine "Bu hareket bana karşıdır. Siz buna karışmayın. Ben gereğini yapacağım" dedi.

Kennedy'yi öldürmekten sanık Oswald'ı vuran Jack Ruby akciğer kanserinden öldü.

JACK RUBY

İkili anlaşmalar üzerinde Türkiye'nin hazırladığı değişiklik tekliflerini inceleyen Washington Hükümeti, bu değişiklik teklifini müzakereye hazır olduğunu bildirdi.

MTTB'liler Teknik Üniversite öğrenci yurdunu basarak binayı ve eşyayı tahrip ettiler.

Alman filozofu Jaspers "Eski bir nasyonal sosyalist olan Kiesinger'in başbakanlığı Almanlara hakarettir" dedi.

18 inci kotada spekülâtif hareketlere engel olmak için sıkı tedbirler alındı. Liberasyon listesinde bir kısım ithal malları izne tâbi tutuldu.

Almanya'da Opel Fabrikası, 350 Türk işçisinin işine son verdi.

Çin'de Mao Çe Tung'u devirmek üzere "Macar İhtilâli" tipinde bir ayaklanma teşebbüsü bastırıldı.

4 ocak

Sovyet Rusya - Çin Halk Cumhuriyeti sınırında toprak ihtilâfı yüzünden çarpışmalar olduğu bir Yugoslav gazetecisi tarafından açıklandı.

Batman - İskenderun petrol boru hattı bugün açıldı. TPAO Genel Müdürü Turgut Gülez, hisselerin yüzde 49'unun özel sektöre devredileceğini açıkladı.

CHP'de durum gerginleşiyor. Gülek de Sekizler'i desteklediğini açıkladı.

Osman Yüksel Serdengeçti AP'den ihraç edildi.

MTTBlilerin bir gün önce Teknik Üniversite öğrenci yurdunu basması olayını protesto etmek üzere Teknik Üniversite'liler Taksim Meydanı'nda miting yaptı.

Cezayir Muhalefet Liderlerinden Muhammed Hıdır Madrit'te meçhul suikastçılar tarafından öldürüldü.

5 ocak

CHP içindeki ihtilâfı görüşmek üzere Merkez Yönetim Kurulu, il başkanlarından kurulu küçük kurultayı toplantıya çağırmağa karar verdi. Banguoğlu Kurultayın iptali için dava açtı.

AP'den ihraç edilen Osman Yüksel Serdengeçti basın toplantısı yaparak «AP fakir halkı unuttu» dedi.

Meclis Karma Komisyonu'nda TİP Sözcüsü Sadun Aren, Ortak Pazar üyeliğinin sanayiimizi tehdit ettiğini söyledi.

Meclis'te Kıbrıs üzerine gensoru görüşüldü, TİP sözcüsü Boran «üslerden arınmış bağımsız bir Kıbrıs'ta iki cemaatin bir arada yaşayabileceğini» söyledi.

Sun Gazetesi, Jack Ruby'nin ölmeden önce kendisiyle konuşanlara «Vücuduma kanser hücresi aşılandı» dediğini açıkladı.

MTTB'lilerin Teknik Üniversite öğrencilerine baskı yapmağa kalkışması üzerine geçen hafta da gençler arasında olaylar ve polisle çatışmalar oldu.

6 ocak

- **Meclis'te ikili anlaşmalar konusu görüşülürken AP sözcüsü Aydın Yalçın'ın TİP'i suçlaması üzerine TİP milletvekilleri müdahale etti. Ali Karcı ve Adil Kurtel'e Meclis'ten çıkarma cezası verildi. Gensoru önergesi reddedildi.**

ÂDİL KURTEL

- Beş bin Üniversiteli genç, profesörleri ile birlikte bir yürüyüş yaparak MTTB'lilerin baskınını ve gericiliği protesto etti.
- **İkinci Beş Yıllık Planın ilkeleri ve 105 Milyarlık yatırımın yüzde 70'ni kamu sektörünün yapacağı açıklandı.**
- Atatürk'ün Bursa nutku için verilen bilirkişi raporunda bu nutkun suç teşkil etmediği bildirildi. Prof. Özçelik nutkun suç teşkil ettiğine dair muhalefet şerhi verdi.
- **TMTF Adapazarı Kongresi'nin iptali için İstanbul 17. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan dâvaya bakmaktan hâkim istinkâf etti.**
- Cumhurbaşkanı Sunay ve Başbakan Demirel Dörtyol'da Kıbrıs Değiştirme Birliği'ni denetlediler.
- **Kennedy'yi öldürmekten sanık Oswald'ın annesi Marguerite Oswald, Jack Ruby'nin ölümü ile ilgili bir soruşturma açılmasını istedi.**
- CHP Meclis ve Senato Grubu, 18. Kurultay'da alınmış olan kararların çoğaltılarak bütün teşkilata dağıtılmasına karar verdi.
- **İngiltere'de Uzun Süreli Sosyal Plan ama İşler'ni yürütmekle görevli Devlet Bakanı Douglas Houghton ile yedi bakan, kabinenin gençleştirilmesini sağlamak üzere istifa ettiler.**
- Çin'de Mao Çe Tung, Cumhurbaşkanı Liu Şao Şi ve parti genel sekreteri Teng Hsiao Ping'i önemli kararlar alırken kendisiyle istişare etmemekle suçladı.

7 ocak

- CHP'deki ihtilafı yatıştırmak için İsmail Rüştü Aksal ve bazı milletvekilleri arabuluculuk teşebbüsüne giriştiler.
- **Bütçe Karma Komisyonunda Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu Başkanı Hayrettin Uysal, Milli Eğitim Bakanı Dengiz'i "öğretmen düşmanı" ilân etti.**
- Japon basını, Kızıl Muhafızların Başbakan Çu En Lay'ı da karşılarına aldıklarını ve Pekin'de Çu aleyhinde afişler asıldığını bildirdi.
- **Amerika'da yayınlanan Business Week Dergisi Türkiye'de üç ekonomik sektör bulunduğunu ileri sürdü: Kamu sektörü, özel sektör ve Koç sektörü...**
- İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği Kongresi'nde silahla ateş eden ve oy torbasını kaçıran iki MTTB'li genç tevkif edildi.
- **Bütçe Komisyonu'nda Sağlık Bakanlığı bütçesi görüşülürken Türkiye'de 25 Bin frengili, 10 Bin cüzzamlı bulunduğu açıklandı.**

8 ocak

- **Memurlara avans taksitlerinin yarından itibaren dağıtılmasına başlanacağı açıklandı.**
- Cumhurbaşkanı Sunay, beraberinde Genel Kurmay Başkanı Cemal Tural ve komutanlar olduğu halde Gaziantep'ten Maraş'a geçti.
- **Vietnam'da Amerikan deniz piyadeleri ve Güney Vietnam askerleri Mekong Deltası'nda bir çıkartma harekâtına giriştiler.**
- Tokyo mahreçli haberlere göre Çin Halk Cumhuriyeti'nde Mao'ya muhalif olan Propaganda Bakanı Çu Yang taraftarları kanlı çarpışmalardan sonra Nanking şehrini kontrol altına aldılar. Mao taraftarları diğer şehirlerden yardım istedi.
- **Moskova'da grip salgını başladı.**
- Doğu ve Batı ülkelerine mensup öğrencilerin Zürih'te yaptıkları toplantıda Amerika'nın Vietnam harekâtının takbih edilip edilmemesi konusunda anlaşmaya varılamadığı için toplantı neticelenmeden dağıldı.

• Teknik Üniversite öğrencilerinin cuma günü yaptığı saldırıyı ve gericiliği protesto mitingine öğretim üyeleri de katıldı

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Yozlaştırma!

GEÇEN yılın CHP'ye miras bıraktığı kişisel çekişmeler, geçtiğimiz hafta daha da şiddetlenerek, bir itilâf tahdidi meselesini, bir Amerikan Üsleri meselesini ikinci derecede bırakacak kadar büyük yankı yaptı. Ecevit'ten yana ağırlığını koyan İnönü'ye karşı Feyzioğlu ekibinin bayrak açması, Ortanın Solu ekibi ile bir kısım gazeteler ve dergiler tarafından Türkiye'de sosyalist harekete karşı açılmış bir cihad sayıldı. Hele İnönü'nün bu hareketi tek başına göğüsleyeceğini bildirmiş olması, sosyalist hareket hesabına bir zafer müjdesi olarak kabul edildi.

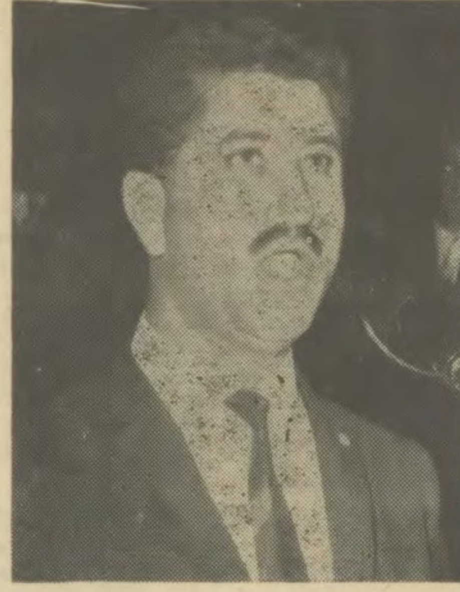
CHP'de bir süreden beri "Ortanın Solu" deyimi etrafında verilen kişisel mücadeleden İnönü'nün galip çıkması, Türk Solu'na ne getirecektir? CHP'deki Ortanın Solu hareketi, TİP'in göstermiş olduğu beklenmedik gelişme karşısında, hiçbir seçim şansı kalmadığını, AP ile TİP arasında zamanla eriyeceğini gören CHP'nin politik bir manevrasından başka bir şey değildir. Bugüne kadar despot bir yönetimin temsilci'si olarak halka kendisini asla benimsettirememiş bir CHP'nin, kırk yıldır solu cendere altında tutan bir İnönü'nün, sihirli bir değnekle dokunulmuşcasına birdenbire solcu kesilivermelerini, herhalde ortanın solu hareketinde keramet bulanlar da başka türlü izah edemeyeceklerdir. CHP için önemli olan sosyalizm değil, solda biriken oyları ele geçirmek endişesidir. Emekçi sınıfların bilinçlenip bağımsız bir politik kuvvet haline gelmesi'ni endişe ile karşılayan egemen sınıflar ve Amerika, ortanın solu hareketinin gelişmesinden memnundur. Çünkü Türkiye'deki sosyalist gelişmeyi yozlaştırmanın en kolay yolu budur. Nitekim Ecevit de, Parti Meclisi'nde, Amerika'nın ve iş adamlarının ortanın solu hareketini alkışladıklarını açıklamıştır.

İSMET Paşa'nın sesi durumunda olan bir dergi ise, son sayısında **"CHP karma ekonomiyi devamlı ve esas sistem olarak görmektedir. CHP doktriner değil, faydacı (pragmatik) hüviyette bir siyasi kuruluştur"** demektedir. Bu pragmatizmin nasıl zigzaglar çizebileceğini ise, CHP'nin kırk yıllık icraatını bilenler gayet iyi takdir edeceklerdir. Kaldı ki, pragmatizm söz konusu ise, Menderes de, Bölükbaşı da, Alican da, Türkeş'de, hattâ bugün persona non grata ilan edilen Feyzioğlu da milli meselelerde zaman zaman bugün solcu kesilen CHP'lilerden daha yararlı davranışlarda bulunmuşlardır. Türkiye'nin bağımsızlığını korumak yolunda her mücadele kutsaldır. Ve mutlaka saygı gösterilmelidir. Ama kırk yıllık faşist uygulamadan sonra, sınıfsal bünyesi hiç değişmediği, bilimsel sosyalizmle bağdaşacak doğru dürüst bir görüş getirmediği halde sırf oy endişesiyle ortanın solundan söz açan bir partiyi Türkiye'de sosyalizmin temsilcisi durumunda göstermeğe kalkışmak, egemen sınıfların sosyalist gelişmeyi yozlaştırma oyunlarına âlet olmaktan başka hiçbir sonuç vermeyecektir.

YURTTA YEDİ GÜN

AMERİKA İKİLİ ANDLAŞMALARLA NEYİ SAVUNUYOR?

Bütçe raporuna göre ikili andlaşmalarla AP iktidarının sosyal anlayışı savunulacak.

ALİ KARCI
— Amerikan Senatosu mu? —

OSMAN BÖLÜKBAŞI
— Bağımsızlığı savundu —

TİP Milletvekili Sadun Aren aşağıdaki saruyu soruncaya kadar Dışişleri Bakanlığı bütçesi raporunda böyle bir sözün yer aldığını kimse farkedememişti.

"Raportörün raporunda *ikili anlaşmaların, toprak bütünlüğümüzü ve sosyal anlayışımızı savunmak için yapıldığı* yazılmaktadır. Bugün AP tarafından temsil edilmekte olan sosyal anlayış değişince, meselâ seçimle başka bir parti iktidara gelince Amerika silâhlı müdahalede bulunacak mıdır?"

Bu soru üzerine AP'liler de dahil bütün komisyon üyeleri durakladılar. Cümlenin anlamı açıktı: AP seçimle işbaşından gidcrse, Amerika, ikili anlaşmalara göre, silâhlı müdahalede bulunacaktı.

Aren'in müdahalesi üzerine Raportör Erol Akçal cümleyi şöyle düzeltti: *"Sosyal anlayışımızın icabı olarak, toprak bütünlüğümüzü savunmak için Amerika ile yaptığımız ikili anlaşmalar..."*

Ancak, kelimeler ne olursa olsun, ikili anlaşmalar, ulusal bağımsızlığımızı tehdit eden bir sömürge belgesi halinde hâlâ yürürlükteydi.

Nitekim Aren tekrar soruyordu: *"Amerika ile ikili anlaşmaları gözden geçirmek için bir temel anlaşma taslağı hazırlanmış ve ABD'ye verilmiştir. ABD'yi bu konuda müzakereye oturtmak için ne yapılmıştır ve ne yapılması düşünülmektedir?"*

Sorunun cevabı iki gün sonra Washington'dan geldi: *"Amerika, Türkiye'nin hazırladığı ana anlaşma metni üzerindeki incelemesini bitirmiştir ve müzakereye hazırdır."*

Türkiye İşçi Partisi'nin parlamentoya girmesinden sonra ikili anlaşmalar konusunda gösterdiği hassasiyet ve verdiği mücadele nihayet etkisini gösteriyordu. Ancak anlaşmalar üzerindeki Türk - Amerikan görüşmeleri ne sonuç verecekti? Görüşmeleri yürütecek olan AP iktidarının bu konudaki tutumu, görüşmeler sonunda Türkiye'nin bağımsızlığını gölgeleyen bu anlaşmalarda önemli bir değişiklik yapılamayacağını ortaya koymaktadır.

MP'nin "Kıbrıs, Amerikan Üsleri ve İkili Anlaşmalar" konusunda verdiği gensoru önergesinin AP sözcülerinin Amerika'yı savunan konuşmalarından sonra reddedilmesi de bu endişeyi doğruladı. MP adına konuşan Bölükbaşı *"Amerika'ya kaside okumak âdeta bugünkü hükümet için bir siyasi programdır"* diyerek karamsarlığını belirtirken TİP Sözcüsü Behice Boran da *"İkili anlaşmalarla Amerikan üsleri hükümranlık haklarımıza aykırıdır. İkili andlaşmalar feshedilmeli ve Türkiye NATO'dan çekilmelidir"* dedi. AP Sözcüsü Aydın Yalçın ise Boran'ın bu isteğini *"Son zamanlarda beliren soğuk harp taktikleri arasında yer almaktadır. Komünist propagandasının asıl hedefi de masum istekleri bir takım çağrışımlar yaparak istedikleri ortamı yaratmak olacaktır."* diye cevaplayarak âdeta Pentagon'un sözcülüğünü yaptı. Yalçın'ın bu suçlamaları karşısında TİP Milletvekillerinden Âdil Kurtel ve Ali Karcı haklı olarak tepki gösterdiler. Ancak DP'nin Agâh Erozan'ını aratmayan AP'li Meclis Başkan Vekili'nin bu haklı tepkiye cevabı iki milletvekiline Meclisten çıkarma cezası vermek oldu. AP milletvekillerinin ikili anlaşmalar konusundaki gensoru önergesini reddetmesi de, Amerika ile yapılacak pazarlığın ne derece olumlu sonuç vereceğini şimdiden gösteriyordu!

İTHALÂT

■ *18. kota Türkiye'yi tehdit eden büyük krizin habercisidir.*

EKONOMİMİZİN temel meselerinden biri olan dış ödeme açığı bütün vehametiyle

ALIŞVERİŞ ÜSTÜNE

Refik Erduran

EVHAMLI olmak kötüdür ama, enayiliğe yakın derecede safdil olmak daha da kötüdür. Hele milletin kaderiyle ilgili konularda...

Birbirlerinin tutumlarına ve davranışlarına bakarak:

— Galiba satıldı bunlar da, diyorsunuz.

ÇEVRENİZDEKİ çok okumuş, çok zarif, çok olgun kişiler hemen *"çıkçık"* layıp ayıplıyorlar:

— Fikir tartışmalarına suçlama karıştırmayalım...

PEKİ karıştırmayalım.

KARIŞTIRMAYALIM ama, hangi fikir tartışmasına?

BUGÜN Türkiye'de soyalistler arasındaki metod tartışmaları dışında bir *"fikir"* hareketi gören varsa beri gelsin. Bizim gözümüze çarpan sadece iğrenç bir maskeli balo. Şafaktan önce büsbütün kararan ufuklar gibi, gittikçe kâbuslaşan bir namussuzluk cümbüşü.

ADAM sandığınız birinin elini sıkıyorsunuz, fikir diye söylediği sözleri uzun uzun eleştiriyorsunuz; ertesi gün bakıyorsunuz ki herifçioğlu kendi lâflarının da tam tersi bir tutumun içine balıklama dalmış, bambaşka hesapların girdabında nâralar atıyor.

NASIL oluyor bu? Hazretin aldığı yüz seksen derecelik virajı bir *"fikir değişikliği"* mi sayacağız?

ÖYLE dersek olgun davranmış falan değil, sadece onun işini kolaylaştırmış ve bu oyunları sahneye koyan yabancı rejisörlere bilmeden asistanlık etmiş oluruz.

SÖZÜMÜZÜ sakınmadan, hiçbirşeyi tatlıya bağlamadan, gerçeği haykırmak zorundayız:

— Satılıyorlar bu alçaklar!

ANCAK, *"satılma"* olayının mekanizması üstünde de görüş berraklığına ulaşmak gerek.

İNSANLAR buzdolabı gibi pullu, imzalı, tediye anlaşmalı faturalarla satılamazlar elbette. Üst seviyelerde çoğu kere bu iş kader birliği yönünde hizmet tekliflerine karşılık *"destek vaadi"* ileri sürülerek yapılır. Bunun için de bir kokteyl partide ayaküstü iki dakika konuşmak yetebilir.

HATTÂ okadarı bile şart deiğldir. Hiçbir temasta bulunmadan da tutumlar arasında paralellik kurulması ve öylece *"kendiliğinden"* bir hizmet satışının gerçekleşmesi mümkündür.

BEN bir ünlü gangsterin İstanbul'un bütün gece hayatını kontrol altına almak üzere olduğunu tahmin etsem, ona karşı çıkacağıma hemen yakınlarıyla ahpaplık kurmağa başlasam, bir de batakhane açmağa hazırlansan, herife satılmış sayılmaz mıyım? İlle de aramızda *"sattım, aldım"* diye bir tokalaşma geçmesi mi gerekir?

BÖYLE konularda bir yargıya varırken en çok dikkat edeceğimiz nokta insanların davranışlarını sırf kişisel nedenlere bağlamamak, tutumlarının ülkemizin genel görünüşündeki yerini ve sınıflararası güç dengesine etkisini de hesaba katmaktır.

ÖRNEK diye CHP içinde kazan kaldıran sağcıların durumuna bakalım. Bazıları *"post kavgası"* diyorlar. Öyle diyerek de onların davranışına en ağır damgayı vurduklarını sanıyorlar.

YANLIŞTIR.

EĞER Post CHP ise, bunun İnönü'ye, parti teşkilâtına ve ilerici kamuoyuna karşı çıkılarak elde edilemeyeceği açıktır. Söz konusu beyler böyle apaçık bir gerçeği göremeyecek kadar ahmak değillerdir.

ÖYLEYSE? Nedir onları bu çılgınca tersliğe iten hesap ve güven?

CEVABI siz düşünün.

YALNIZ şurasını hepimiz çok iyi bilelim ki bugün bin bir çeşit oyunla üstünde çekişilen post Türkiye'dir, Türkiye!

AMA kaptırmayacağız.

ÖYLE değil mi?

devam etmektedir. 1966 ithalâtı, bir önceki yılın ithalâtına oranla % 27 arttığı halde, 1966 ihracatı bir önceki yılın ihracatına oranla ancak % 8 artmıştır; 10 aylık dış ticaret açığı 239 milyon dolardır. Bu dengesizliğin doğurduğu dış ödeme güçlükleri son aylarda transfer güçlükleri yaratmıştır. Buna bir de devalüasyon yapılacağı ihtimalin'n eklenmesi, ithal taleplerini son aylarda birdenbire son derece artırmış ve hükümeti liberasyon listesinden yapılan ithalâtı önlemek zorunda bırakmıştır.

Geçen hafta açıklanan 18. kota, son aylarda âşikâr bir şekilde su yüzüne çıkan dış ödeme güçlüklerini, birtakım geçici tedbirlerle geçiştirmek çabasının eseridir. 16 kalem malın kotadan çıkarılması, liberasyon listesindeki bir kısım malların -liberasyon listesinde oldukları halde- ayrıca bir de izne bağlanması, AID ithalâtının mali bakımdan zorlaştırılması, eskiden ithalâta tanınmış olan bazı kolaylıkların kaldırılması, bu çeşit tedbirlerin başlıcalarıdır. Bunlarla, belki kısa süreli bir rahatlama sağlanabilir; ama 1967 yılı, kaçınılmaz şekilde, dış ticaretin tıkanma yılı olacaktır. (Bu konuda İdris Küçükömer'in bu sayımızdaki incelemesine bakınız)

CHP

Son sözü yine İnönü söyleyecek

GEÇEN hafta Parti Meclisi bildirisine karşı CHP Meclis Grubu Başkan Vekili Turhan Feyzioğlu ile yedi arkadaşının yayınladığı bildiri, CHP'de bir süreden beri devam eden kişisel çekişmeyi en gergin noktasına sürükledi. Genel Başkan İnönü'nün, Merkez Yönetim Kurulu'na "Siz bu işe karışmayın" diyerek Feyzioğlu'nun hücumlarına bizzat göğüs germesi ise, Ecevit'çilere büyük güç kazandırdı. Ancak, Parti Meclisi toplantısından sonra İnönü'nün gripten rahatsızlanıp evinden çıkamaması, Feyzioğlu Grubu'na, geçici de olsa, meydanı boş bıraktı. Sekizler, mücadeleyi, Kurultay'da ittifakla kabul edilmiş olan "Ortanın Solu" kararını bastırıp bütün teşkilâta dağıtacak kadar ileri götürdüler.

İSMET İNÖNÜ
— Sekizler'in hedefi —

Dergimizin baskıya verildiği pazartesi günü bütün gözler Parti Meclisi'nin yeniden başlayacak olan toplantısına çevrilmiş bulunuyordu. Her ne kadar bu toplantının gündeminde bazı tüzük değişiklikleri ve teknik meseleler yer almakta ise de, Feyzioğlu Ekibi, ihtilafı tekrar ortaya çıkartmak için hazırlık yapmış bulunmaktadır. Feyzioğlu ekibi Parti Meclisi'nde herhangi bir galibiyet elde edecek oy gücüne sahip bulunmakla beraber, ortalığı karıştırabilecek kuvvetli sözcüleri mevcuttur. Sayıları azala azala beş kişiye düşmüş bulunan Feyzioğlu taraftarlarının, pazartesi toplantısında bazı teknik meseleleri söz konusu ederek Ecevit ekibine karşı yeniden hücuma geçmeleri beklenmektedir.

CHP Gruplarında ise, Feyzioğlu takımına mı, yoksa sayıları 30'u bulan Ecevit taraftarlarına mı oynayacaklarına karar veremeyen Gülek tipi politikacılar da kesin sonuca ulaşılıncaya kadar arabulucu rolünde görünmeyi tercih etmektedirler.

Ecevit - Feyzioğlu çekişmesi, Parti Meclisi'nde çözümlenemeyeceğine göre, toplantıya çağırılmış olan il başkanlarından kurulu Küçük Kurultay'da mesele ele alınacak, belki de büyük kongreye gitmek zorunluluğu ortaya çıkacaktır.

Ortanın Solu ekibi, bu mücadeleyi aydın çevrelerde bir sol - sağ mücadelesi olarak göstermeğe çalışırken, alt kademelerde ve iş çevrelerinde de ortanın solu hareketinin aşırı solu önleyecek ve mevcut düzeni koruyacak tek çare olduğu propagandası yapmaktadır.

Görünüş odur ki, CHP'de her zaman olduğu gibi yine İnönü'nün dediği olacak, Feyzioğlu ve arkadaşları büyük bir ihtimalle Gülek'in âkibetine uğrayacaktır.

Aydın - Kapitalist Çatışması Sosyalizm Değildir

Çetin Altan

ZANNEDERİM ki bir meseleyi artık açık seçik ortaya koymak zamanı geldi. Türkiye'de uzun yıllardan beri sosyalist, akım bir aydın-kapitalist çatışması niteliğinde kaldı. Kapitalizme karşı çıkmak aydınlar çevresinde sosyalistlik için yeterli sanıldı. Oysa emekçi halk yığınları yine bu çatışmanın dışındaydı. Ve proletaryanın devlet yönetimine ağırlığını koyması diye bir dava yoktu ortada... Para sahipleriyle kafa sahiplerinin devlet yönetimindeki öncülüğü çekişmesiydi biraz da bu. Sosyalist bir görüntüde olması da aydınların, kapitalizmin sömürücülüğünü ve hele Türkiye'deki çıkmazını kolayca ortaya koyabilmelerinden ileri geliyordu. Ancak kapitalizme karşı yapılan bu tenkit ve sert çıkışlar burjuvaziye karşı emekçi halk sınıflarını örgütliyerek iktidara yaklaştırma eyleminden çok, sömürüye kızgın aydınları iş başına getirmek eğilimini taşıyordu.

Ve bir yerde bunun ünlü Rus anarşisti Makhaiski'ye hak verdirecek bir oluşa yöneleceği şüphesi kimsenin aklından geçmiyordu.

Vaktile Trotsky'nin kendisiyle ağır tartışmalara giriştiği Makhaiski, sosyalizmi şu şekilde tanımlamaya kalkmıştı:

"Sosyalizm işçilerin profesyonel aydınlar tarafından sömürülmesine dayanan bir rejimdir"

Sosyalizm işçilerin profesyonel aydınlar tarafından sömürülmesine dayanan bir rejim değildi ama sosyalizmi burjuvazi - proletarya mücadelesi yerine Kapitalist - Aydın mücadelesi halinde görmek ve bundan ibaret sanmak onu böyle bir yozlaşmaya itebilirdi.

Çünkü siyasi bir örgüt içinde emekçi halk sınıfıyla kaynaşmamış aydınlar da iktidara geldikleri takdirde, kendilerinin dışında sömürülmiye müsait bilinçsiz ve eyleme geçmemiş bir emekçi sınıf bulacaklardı.

Burada tek garanti ve sigorta kapitalizme karşı çıkmış perakende aydınların dürüst ve iyi niyetli oldukları için böyle bir şey yapmayacakları postülasıydı.

İyi niyet ve dürüstlük ise metafizik sözlerdi. Bilimsel sosyalizmin determinizmiyle bağdaşmadı bu postüla...

"İşçi sınıfının öncülüğü" sözü boşuna edilmemişti. Çünkü ancak emekçi sınıfı iktidara geldiği zaman kendisinin dışında sömürülecek bir sınıf bulamıyordu. Emekçi sınıfın dışındaki bütün sınıf ve tabakalar için ise daima sömürülebilecek bir emekçi sınıfı mevcuttu. Bu sebepledir ki yalnız ve yalnız emekçi sınıfının yapısı ve karakteri uygundu sosyalizmi uygulamaya.. Bu sınıfın örgütüne katılmadan ve onun kontrolüyle örgüt ağırlığına girmeden kimse uygulayamazdı sosyalist bir düzeni.

Kapitalizme karşı çıkmış da olsalar, perakende aydınların yönetimi, öncelikle aydınlar arasında emekçi sınıfın sırtından ihsanlar dağıtmaya yönelecekti. Önüne gelen arkadaşının iyi ve eski bir sosyalist olduğunu ileri sürerek onu kayırmaya ve böylece yine emekçi sınıfının dışında, tabii duruşuyla burjuvazi geleneklerine dönük bir aydınlar şebekesi kendi içinde kenetlenmiye başlıyacaktı.

Bu tehlikeyi ortaya koymak ve emekçi halkın katılmadığı kapitalist - aydın çatışmasını Burjuvazi - Proletarya mücadelesinin eylemi içine sokmak bizce artık şart olmaktadır.

Bu şart yerine getirilmedikçe sosyalizm daima yozlaşmıya ve emekçi kütlelerde büyük tepkiler yaratmıya adaydır. Böyle bir yozlaşmayla onun karşılaşacağı tepkilerin ilk getireceği şey de sosyalizm adı altında kaskatı bir faşizmdir.

Bizler emekçi sınıfları mutlaka örgütlemeye ve burjuvaziye karşı onların sınıfının ağırlığını devlet yönetimine doğru desteklemiye mecburuz. Onlarsız perakende aydınlar olarak kapitalizme karşı sosyalizmi kurabileceğimiz ve yürütebileceğimiz iddiası, pek boş, pek seraplı ve pek bireyci bir iddiadır..

Sosyalizm sadece devlet yönetiminde hak isteyen aydınlarla kapitalistlerin çatışması değildir çünkü..

TRT

Radyo yöneticileri sansüre başladılar

SON zamanlarda adamakıllı iktidarın etkisi altına giren TRT bu sefer de işi sansürcülüğe vurdu. Parti liderlerinin yılbaşı mesajları yayınlanırken TİP Genel Başkanı Aybar'ın mesajından şu cümleler çıkartıldı:

"Bu dilekler gününde, Amerikan üslerinden, askerlerinden, Amerikalı uzmanlardan, barış gönüllülerinden temizlenmiş, tam bağımsız bir Türkiye dilerim... Mazlum ve kahraman Vietnam halkına, Amerikan emperyalizmine karşı kutsal savaşında zafer dilerim..."

Anlaşılan TRT yöneticileri, bütün insanlığın ortak dileğine tercüman olan bu sözlere katılmıyorlardı. Ama katılmasalar da, bir parti liderinin sözlerini sansürden geçirmenin suç olduğunu da mı bilmiyorlardı?

DANIŞTAY

Millî emniyet nasıl raporlar veriyor!

İKİ buçuk yıl önce milli emniyetin bir raporuyla görevinden uzaklaştırılan Kayseri Lisesi Felsefe Öğretmeni Sadık Göksu'nun Danıştay'da açtığı iptal dâvası kararın bozulmasıyla sonuçlandı. Danıştay kararına göre Göksu öğretmenliğe dönebilecektir.

Göksu'nun görevinden uzaklaştırılmasına sebep olan karardan aldığımız şu pasaj bir ibret vesikası teşkil etmektedir: *"Milli Emniyet Hizmeti Başkanlığı'ndan bakanlığımızın 1. 8. 1964 tarihli, 587 sayılı yazısına karşılık olarak alınan 4. 8. 1964 tarih, 180616 sayılı yazılarında belirtilen sebeplere binaen görevine son verilmesine..."*

İşbu karar, CHP'nin koalisyon iktidarı zamanında alınmıştır.

TRAFİK

C.H.P. de çekişmeler:
"Biz ortadayız!"
"— Hayır, ortanın solundayız!"
"— Yooo... Ortanın biraz solunda gibiyiz!"
Eeee... yeter yahu! Çekilin ortadan da, yolumuz açılsın!

Türk İş'in ilk genel sekreteri olarak 1952'de Anıt Kabir'de özel defteri imzalarken görülen Şaban Yıldız bugün Türk İş'i yabancı çıkarlara âlet olmakla suçlamaktadır.

DİSK KURUCULARI BU HAFTA TOPLANIYOR

■ Türk - İş Amerikalıların kontrolü altına girmiştir.

DEVRİMCİ İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kurulacağına dair ilk defa geçen hafta ANT'ta yayınlanan haber, geçtiğimiz hafta bütün işçi ve hükûmet çevrelerinde geniş yankı yaratmıştır. Uzun süredir böyle bir çıkışı endişe ile bekleyen Türk İş yöneticileri, DİSK'çilere karşı iftiralarla dolu saldırılara girişirken devrimci sendikalar da, yeni hareketi bir an önce sonuçlandırmak için 14 Ocak'ta toplanmağa karar vermişlerdir.

DİSK'in kurulacağı duyulur duyulmaz İstanbul'dan Ankara'dan, Karadeniz Bölgesi'nden, Güney'den bir çok sendika, kuruculara başvurarak yeni konfederasyonda yer alacaklarını bildirmişlerdir.

Türk İş'in bu baltalama teşebbüsü karşısında DİSK'çiler yeni kuruluşu bir an önce gerçekleştirmek üzere 14 Ocak Cumartesi günü saat 10'da İstanbul'daki bir lokalde toplanarak o güne kadarki hazırlıkları gözden geçirmek kararına varmışlardır.

DOLARCILAR!

Türk İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un yeni kuruluştan "ucube doğar" diye bahsetmesi, devrimci sendikacılar arasında tebessümle karşılanmıştır. DİSK'çilere göre tamamen milli bir nitelik taşıyacak olan yeni konfederasyon, Amerikan Doları ile beslenen ve işçi sınıfının çıkarlarıyla çelişme halinde bulunan Türk İş'in karşısında kısa zamanda gelişerek Türk işçi sınıfının gerçek temsilcisi olacaktır. 11 Milyon'luk bütçesinin 9 Milyon'unu Amerika Hükûmeti'nden, AID'den sağlayan Türk İş, milli bir kuruluş olmak niteliğini çoktan yitirmiştir. DİSK'çiler, gerekirse Türk İş'in kirli hesaplarını birer birer ortaya koyacaklarını söylemektedirler.

Kurucular, geri bırakılmış Türkiye'nin şartlarına özgü, dayanışmaya dayanan, grevlerde tek kalb gibi çarpan, eğitimde temel işbirliğini amaç sayan milli bir işçi konfederasyonunun işçileri bilinçlendirme yolunda bir çok engellerle karşılaşacağını, dış ve iç sömürücülerin, bir çok geri kalmış ülkede olduğu gibi Türkiye'de de bu harekete karşı Türk İş'i kullanacaklarını da belirtmektedirler. Geri kalmış toplumlarda yardım maskesi altında verilen dolarların bir sentinin bile karşılıksız verilmeyeceğini yakın tarih göstermiştir. Türk İş yöneticilerinin daha başlangıçta DİSK'e karşı verdikleri demeçler, DİSK kurucuları tarafından "Sahibinin Sesi" olarak nitelendirilmektedir.

UCUBE HANGİSİ?

DİSK'i meydana getirecek sendikaların daha önce kurduğu SADA'nın Genel Sekreteri Şaban Yıldız, Türk İş'in durumunu şöyle ortaya koymuştur:

"Türk İş, 1962 yılından sonra eğitim fonu ve teknik yardım adı altında emperyalist Amerika'nın AID denilen teşekkülünden büyük yardımlar kabul etmek zilletini göstermiştir. Üstelik, teknik uzman adı altında Türk İş örgütünün aralıksız Amerikan ajanlarının kontrolü altına girdiği görülmüştür.

Gerçek Amerikan işçi örgütlerinin bile acı tenkidlerine uğrayan AFL-CIO'nun liderlerinden emperyalist ajan Lowestone'un Türk İş yöneticilerinin en yakın dostu olduğunu belirtmek, sayın Türk İş yöneticilerinin nasıl yanlış ve tehlikeli bir yolda olduklarını belirtmek için yeterlidir."

Türk İş'i yargılayan Şaban Yıldız'ın cevapsız kalan bu ithamları karşısında sormak gerekmektedir:

"Ucube teşekkül hangisidir ve ucubeler kimlerdir?"

Bu sorunun cevabını herhalde DİSK'in kuruluşundan sonra işçi sınıfı verecektir.

BU VATAN KİMİNDİR?

"ONA ne şüphe, Türkiye üstünde oturanlarındır, hepimizindir" diyebilir misiniz? Deseniz bile gerçeğe uymaz söylediğiniz. Çünkü, Türkiye hepimizin değildir. Ne sıra dağlar gibi toprağın kara bağrında duranlarımızındır, ne de dört mevsim içinde ter dökerek, kan kusarak aç-çıplak, ilâçsız-doktorsuz, odsuz - ocaksız, sözüm yabana yaşamaya çalışarak, orduya mehmetcik, hazineye para yetiştiren çoğunluğundur. Bu vatan, han apartman ve arsa uğrunda soyunu hırsızlığa alıştıranlarındır ve de onlara körükörüne uşaklık edenlerindir. Onların maşalarınındır.

İŞTE:

ADNAN Ötüken adlı birini Türkiye Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığının başına Kültür Müsteşarı olarak getiriyorlar. Ve yürü ya kulum diyorlar. Biz arkandayız, vurduğunu vur, kırdığını kır. Astığını as, kestiğini kes! O da elinden geleni ardına bırakmıyor. Önce Bakanlığın bütün koltuklarına kendi gibi düşünen ve her isteğini gık demeden yerine getirecek, her istediği karara oy birliğiyle imza atacak olanları yerleştirdi. Yetkileri onların eline verdi. Ondan sonra da hangi öğretmen sürülecekse, hangi öğretmen Bakanlık emrine alınacaksa, hangi kitap toplatılacaksa, hangi oyun tiyatrodan kaldırılacaksa, nerede yeni sözcükler kullanılmayacaksa... emir üstüne emir, işlem üstüne işlem yapmaya başladı. Bunun sonucu olarak, kurduğu özel bir kurulca işe yarar kitapların okullara salık verilmemesini, işe yaramayanların salık verilmesini sağladı. Yayın Müdürlüğü başta olmak üzere, Anadoludan bütün kafadarlarını toplıyarak Başkentteki kilit noktalarına doldurdu. Okulları baskı altına almak için bunların hepsini ek ders bahanesiyle Başkent okullarında görevlendirdi. Şimdi bunların astığı astık, kestiği kestik. Necdet Sancar'ın kitapları okullarda satılabiliyor ve Aclan Sayılgan'la Necdet Sancar okullarda körpe dimağlara faşizmin tohumlarını ekmek için arada söylevler çekebiliyorlar.

TİYATROLARIN kulislerinedek sokuluyor, hesabına gelmeyen tümcelerin hemen ayıklanmasını, yeni sözcüklerin ayıklanmasını sağlıyor. Ayrıca, Tarık Buğra'nın eserinin oynatılması ve Cahit Okurer'in çevirisinin oynatılması karşılığında da, yerinden oynatılmış olan Genel Müdürü yerinde bırakıyor tiyatroların başında. Bizim o pek ünlü fıkracılar da bu olaylar üstünde bir satırcıkla olsun durmuyorlar. Çünkü oyunları oynatılmaz belki... Hey gidi dünya hey!

TİYATROLARLA kalır mı iş? TRT'ye de çıkarıyor bir emir 'yeni sözcükleri haber bültenlerinde ve tüm yayınlarda kullanmayacaksınız.' diyor. TRT bu emre boyun eğer mi eğmez mi günler gösterecek...

YANINA aldığı adamlarla Ankarada kitapçıları tek tek dolaşıp neden sol kitapları vitrinleyip sattıklarını sorabiliyor bu adam. (Hoş, polis de aynı şeyi yapıyor ve sık sık kitap toplatma kararları uygulanıyor bu günlerde).

BİR yandan Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenleri eğitim örgütünden listeler halinde temizlerken, bir yandan da onları suçlamak için belge toplama yoluna gitmektedir. Her ne kadar acemice ve ilkelce belge toplamaya ve toplatmaya kalkıyorsa da, Türkiyede sökmektedir bu yöntem. Asırlardır baskı altında tutulmuş, kapıkulu anlayışınca yetiştirilmiş kişilere her dediklerini yaptırabiliyorlar. Örneğin, benim için uydurma belgeler toplamaya kalktılar ve Çukurovada 23 köyü tarayıp 77 öğretmenin ifadelerini aldılar. Bir yandan Eğitim Bakanlığı ilgilileri, bir yandan İçişleri Bakanlığının jandarma çavuşları. Bunu elde edemeyince gerekçesiz olarak Bakanlık emrine aldılar. Bununla kalmak istemiyorlar şimdi. Sekiz asırdanberi köylere yeni giren dört kitabı toplatıyorlar. Bir Eğitim müfettişinin altına bir cip veriyorlar ve öğretmenlerin kişisel kitaplarını ona doldurup önce valiliğe getiriyorlar, ordan da Ötüken Efendiye postalıyorlar. Onlar da geçen sayıda adlarını verdiğim eserler. Bu eserleri, tehlikeli eserler salık vermiş öğretmenlere, diye Danıştaya getirecek bu adam, bu kafayla...

ŞİMDİ soruyorum gene, aydın geçinenlere, bu vatan hepimizin diyenlere: Bir adam geliyor ve tüm kültür alanına satır atıyor. Hitler Almanyasında öğrendiklerini 1967 Türkiyesinde uygulamak istiyor. Bir kuloğlu da karşısına dikilmiyor. Öyleyse bu vatan, yalnız Adnan Ötüken ve yardakçılarınındır. Karşısında çıkıp aksini ısbat edenedek çekin elinizi!

MAHMUT MAKAL

SOLCU KURBAĞA

"Anamur'un Demirören Köyü'nde bir öğretmen vardır. Abdülkadir Bulut. Öğretmen şairdir, sanatçı mizaçlıdır. Evinin duvarlarını mahalli elişleriyle süslemiştir. Bir köylü örmesi hasır işleme asmıştır duvara. Hasırın bir kenarına da bir kamyonun çiğnediği kurumuş kurbağa ölüsü iliştirmiştir. Yalnız bu kurbağa kurusunun büyük bir suçu vardır: Ön sol ayağı havaya kalkıktır. Kamyon öyle biçimlendirmiştir.

Şimdi bu öğretmen bakanlık emrindedir..."

TİP Milletvekili Yusuf Ziya Bahadınlı'nın Bütçe Komisyonundaki konuşmasından

SOL'DAKİ KARŞIT GÖRÜŞLER

FETHİ NACİ

Ferruh Doğan

DEMİREL GENE TEMEL ATTI

— *EYVAH! GENE KALKINIYORUZ!..*

27 MAYIS'tan önce Türkiye'de sosyalist aydın sayısı kadar sosyalist görüş vardı. Sosyalizmin eylemle ilişkisi olmayan bir düşünce akımı olarak kalmasının; sosyalist aydınların kafalarının sosyalist düşünce için bir çeşit temerküz kampı olmaya mahkûm edilmesinin kaçınılmaz bir sonucuydu bu.

27 Mayıs'tan sonraki nisbî özgürlük ortamında sosyalist düşüncenin TİP içinde ete kemiğe bürünmesi üzerine sosyalist görüşler yavaş yavaş solo'dan koro'ya dönüşmeğe başladı. Bugünkü durumu en açık özetleyen bir yazı MİLLİYET gazetesinin «Durum» sütununda, 3 Aralık 1966'da, yayınlanmıştır. Geniş yankılar - ve bazı çevrelerde bir hayli telâş - uyandıran bu yazı «Sosyalist kamptaki çatışma» başlığını taşımaktaydı. Yazara göre, bir yanda sosyalizmin emekçi kitlelerin sosyalist bir örgüt içinde birleşmeleriyle gerçekleşeceğini ileri sürenler vardı, bunlar TİP yöneticileriydi; bir yanda da bu yolun çok uzak, hatta hayal olacağını ileri sürenler vardı. Şöyle diyordu «Durum» yazarı: **«Onlar, bu yüzden kaybolacak yıllar yerine sosyalist düzenin bir an önce kurulması gereği üzerinde durmaktadırlar. Bunun için büyük kitlelerin sosyalist fikirleri benimsemelerini beklemeden, «orta tabaka aydınları» ile işbirliği yapacak «ilerici çevreler»in harekete geçmeleri görüşü ileri sürülmektedir. Bu hareketten neyin kastedildiği açıklıkla belli olmamakla beraber, büyük kitlelerin onayını beklemeden girişilecek bir teşebbüsün demokratik yollarla ilgisi şüphelidir.»**

BU gözlemin maddî dayanaklarını, bugün sol'daki karşıt görüşlerin birleştiği haftalık bir gazetede buluyoruz. Bu haftalık gazetenin 27 Mayıs 1966 tarihli başyazısında şu satırları okuyoruz: **«Geniş kütleler, yüzeyde kalan ve onlara genellikle ıstırap getiren yüzyıllık yanlış bir modernleşme politikası yüzünden, ilerici güçlere inançlarını yitirmişlerdir. Kökü çok derinlere inen BU GÜVENSİZLİĞİ, DOĞRULARI DİLE GETİRMEKLE GİDERMEK, İMKÂNSIZA YAKIN BİR İŞTİR. Uçurum, ancak geniş kütlelerin kaderini değiştiren bir eylem içinde ve zamanla kapanabilecektir. Öte yandan, KÜTLELERİN hiç değilse başlangıçta İNANÇLI DESTEĞİNDEN YOKSUN DEVRİMCİLER'in, emperyalizmle bir süre sonra uzlaşma, köklü dönüşmeler karşısında gerileme ve bir memur burjuvazisinin bütün hastalıklarına yakalanma eğilimleri göstermeleri, ciddi bir tehlikedir. Ne var ki toplumsal ilerleme yolu, geniş ve rahat Londra Asfaltı değildir. İniş ve çıkışlarla, bir sürü engellerle doludur. UFUKTA GÖZÜKEN BAŞKA BİR YOL DA YOKTUR.»**

«Ufukta başka bir yol görmeyenler»in TİP'e yönelttikleri eleştiriler (Bu eleştiriler gitgide saldırı haline gelmektedir) başlıca iki noktada toplanmaktadır. Bunlardan biri «ara tabakalar» meselesi, öbürü «antiemperyalist mücadelenin sosyalist mücadeleden ayrılması gerektiği»dir.

Bunlara göre «ara tabakalar» denilen bir zümre Türkiye'nin kaderine hakimdir. Aynı haftalık gazetenin 14 Ekim 1966 tarihli sayısında şöyle denmektedir: **«Ama TİP programında bu ara tabakalardan bahis yoktur!»** Ve sonra TİP programıyla alay edilerek şöyle devam edilmektedir: **«Yoktur, zira batı toplumlarında ara tabakalar, önemli bir rol oynayamamışlardır. Sarahatla tanımlanmış sınıfların yol arkadaşı ya da müttefiki olarak kalmışlardır. Bu sebeple batı sosyalistlerinin tahlillerinde ara tabakalar ihmal edilmişlerdir. Bizler de batı sosyalistlerinin tahlillerini aynen aktardığımız için bu önemli tabakayı, Türk toplum yapısının tahlilinde unutuvermişizdir ve bunun varlığını, ancak son zamanlarda, ama halk düşmanı ve faşist bir tabaka olarak keşfetmekteyiz! (...) Millî Kurtuluş Savaşımız, bu ara tabakaların eseridir.»**

SOSYALİSTLER tartışırlarken hiç olmazsa burjuvalar kadar namuslu olmak zorundadırlar. TİP programının eleştirilecek pek çok yanı vardır, ama eleştirme başka şeydir, tahrif etmek başka şey! Şimdi TİP programının 42. ve 43. sayfalarından aldığım şu cümleleri okuyalım: **«Yine bu tabaka içinde yer alan aydınlara, yani ülkücü subay ve idarecilerle düşünürlere, yazarlara, bilim adamlarına, öğretmenlere, sanatçılara ve gençliğe özel bir yer ayırmak gerektir. Bu aydın tabaka tarihi gelişmemizde sayılarının azlığı ile orantılı olmayan bir rol oynamışlar, ülkücü aydınlar, Osmanlı devletinin batı uygarlığına yönelişini devamlı mücadeleleri ile etkilemişlerdir.»**

«Kurtuluş savaşı Türkiyesi, bir yönü ile de ilerici aydınların eseridir.» (...)

«Bugün de ilerici aydınlar ve Atatürkçü gençlik, halkla iş ve kader birliği ettikleri nisbette Türkiyenin gerilikten kurtulması davasında etkin bir rol oynayacaklardır».

Ara tabakalardan bahsetmediği söylenen TİP programı, yabancı marksistlerin ara tabakalarla ilgili düşüncelerinin özetleri **Orient** dergisinde yayınlanmadan yıllarca önce ortaya atmıştır bu düşünceleri!

Aynı haftalık gazetede, 10 Ekim 1965 seçimlerinden sonra, aynı yazar söyle yazıyordu: **«Ne var ki TİP, nasırlı ellerden çok, TİP olmasa CHP'ye gidecek memur, öğretmen, gençlik, vs. oylarını almıştır.»** Yani ara tabakalar, programında kendilerinden yana olan, bunu tam bir açıklıkla dile getiren TİP'e oy veriyorlar. TİP, ara tabakaların önemini biliyor, belirtiyor; ara tabakalar, TİP'e oy veriyor. Gerçek durum bu. Buna rağmen, bir kısım sosyalist yazarlarımız TİP'i ara tabakalara karşıymış gibi göstermek için özel bir itina göstermektedirler. Bununla da yetinmezler, ara tabakaların TİP'e oy vermelerini TİP'in bir eksikliğiymiş gibi göstermeğe çalışırlar!

Bu gayret neden? Niçin TİP'i ara tabakalara karşıymış gibi göstermek istiyorlar?

Bu gayret, «ufukta başka bir yol görememe» üzerine, «kitlelerin inançlı desteğinden yoksun devrimciler» üzerine yapılan hesapların kaçınılmaz sonucudur. Giderek bir bağnazlık halini alan bu tutum, aynı yazara, Castro için «tepeden inmeci» dedirtecektir.

NE var ki TİP'in bu tahrifleri gerektiği gibi cevaplandırdığı, ara tabakalar konusunda programında yazılı olanları kamu oyuna gerektiği gibi duyurduğu söylenemez. Bunun için, ara tabakalarda bir yanlış kanı yerleşirse, bunda TİP'in susmasının da büyük payı olacaktır. TİP, «doğruları dile getirmekle» halkla ilerici güçler arasındaki uçurumun kapanacağına inandığı için, «kütlelerin inançlı desteğinden yoksun devrimciler» gibi bir efsaneye inanmadığı için, ara tabakaların ancak halkla birleşince, ancak halkın inançlı desteğini sağlayınca, köklü dönüşümleri gerçekleştirebileceğine inandığı için ara tabakalar düşmanı gibi gösterilmek istenmektedir.

«Ara tabakalar» deyip başka bir şey demeyen yazarın **«Atatürk devrimleri ve 27 Mayıs Anadolu halkına fazla bir şey getirmemiş, üstelik memur baskısını artırmıştır.»** sözlerini kendisine hatırlatmakta fayda vardır. Niçin böyle olmuştur? Atatürk döneminde «ara tabakalar» halktan koptukları için! 27 Mayıs'ta «ara tabakalar» halkla ilişki kurmadıkları için!

TÜRK tarihi, ara tabakaların, bütün olumlu çabalarına rağmen, halkla ilişki kuramadıkları müddetçe halk yararına bir şey yapamadıklarını, hiç bir sosyal yapı reformuna girişemediklerini, kolayca iç ve dış sömürücülerin etki alanına düştüklerini açıkça göstermektedir. Geçmiş deneylerden ders alarak, ara tabakalar için, "halkla iş ve kader birliği ettikleri nisbette Türkiyenin gerilikten kurtulması davasında etkin bir rol oynayacaklardır" demek, ara tabakalara önem vermemek değildir; ara tabakaları "müstakil bir sosyal güç" saymamaktır; yani tarihî gelişimimizin ortaya koyduğu bir gerçeği tekrarlamaktır.

GELECEK HAFTA :

ANTİEMPERYALİST CEPHE VE SOSYALİZM

CAMİ-ÜL-EZHER
VE TÜRK ÖĞRENCİLER

AZİZ NESİN

Kahire'ye giden Türk yazarından, okurların yazmasını ilgiyle bekledikleri konuların başında **Cami-ül-ezher** ve oradaki Türk öğrencilerinin durumu gelir, sanırım. Kahire'ye gidip de **Cami-ül-ezher**'i görmemek olmaz.

Cami-ül-ezher mi? Hani şu gericilik yuvası, öyle mi? Gerçekten, sıkı tarihsel ilişkilerimizin bulunduğu yanıbaşımızdaki Mısır'a değgin hiç bişey bilmediğimizi ya da bildiğimizi sandıklarımızın çoğunun yanlış olduğunu, Kahire'de bulunduğum bir hafta içinde görerek öğrendim.

Cami-ül-Ezher'in hâlâ bir gericilik yuvası olduğunu sanıyorsak, Mısır'daki devrim üzerine hiç bişey bilmiyoruz demektir. Bu sözlerimle Ezher Üniversitesi'nin bir ilericilik kaynağı olduğunu anlatmak istemiyorum. Burası, herhangi bir üniversite gibi, ama Kahire'deki bir Arap üniversitesidir.

Ezher Üniversitesi'nde altmış Türk öğrenci var. Bunların pekçoğu, Anadolu kasaba ve ilçelerinden Nurcu olarak ya da buna benzer eğilimlerle buraya gelmiş, buradan dinadamı olarak yurda dönmek isteyen gençlerdir. Ama Kahire'ye gelip, Ezher Üniversitesi'nde öğrenime başlayınca, anlayışlarında büyük değişiklik olmaktadır. **Cami-ül-Ezher**'in eski ününü duyarak, anababalarının da özendirmeleriyle buraya koşan gençlerimiz burda normal üniversite öğrenim ve eğitimi görmektedirler. Ezher Üniversitesi'nde, dinbilimleri fakültesi olduğu gibi başka üniversitelerde nasılsa, burda da, başka fakülteler de vardır. Türk öğrencileri salt dinbilim değil, iktisat, sosyoloji, edebiyat, tıp gibi, Üniversite'nin öbür fakültelerinde de okuyorlar. Ama çoğu dinbilimi öğrenimindedir.

Bu olayın acı yanı, bu altmış gencimizin, Ezher Üniversitesi'nde kaçak olarak okumakta oluşlarıdır. Gençlerimizin Ezher Üniversitesi'nde öğrenimlerini istemiyen Türk Hükümeti, Ezher Üniversitesi'ni tanımamakta ve burda kaçak okumakta olan gençleri, yurda dönmeleri için, pasaport güçlükleri çıkartarak, zorlamaktadır. Oysa bu gençlerin, askerlik ödevlerini de yapmışlarsa, Kahire'de kalmalarında hiç bir yasal sakınca yoktur.

Türkiye'de, gençlerimizin Ezher Üniversitesi'nde öğrenimlerini istemiyen iki grup vardır. Bir grup, Ezher Üniversitesi'ni, eski **Cami-ül-Ezher** sanıp, gençlerimizin burda gerici olarak yetişeceklerini sanan ve gerçekleri bilmeden kendilerini ilerici sayanlardır. İkinci grup, Ezher'den yetişenlerin komünist olacağını sanan, gericilerdir. İki grupun düşüncesi de **gerçeklere aykırıdır.**

Ne öper ne öptürür

Yeri gelince fıkrayı anlatmalı. Bir kadının kocası çok beceriksizmiş. Kadın, becerikli bir delikanlıyla işi pişirmek zorunda kalmış. Birgün kocası birden eve gelip de, karısını zamparayla bastırınca, yiğitlenmeye, efelenmeye başlamış. Güçlü delikanlı olan zampara da, herifi yatırmış altına, basmış köteği. Delikanlı, kocasını bastırınca ,kadın da, iki yumruğunu birbirine vurarak:

— **Vur ur, ne öper ne öptürür... Vur, vur!... Ne öper, ne öptürür...** dermiş.

Gelelim, şu bizim hükûmete. Avrupalısından, Asyalısından, Afrikalısından, Sovyetler Birliği'ndeki üniversitelerde, kızılderili, akderili, sarıderili, karaderili, kızlı oğlanlı binlerce genç öğrenimdedir. Öbür sosyalist ülkelerde de de öyle... Türkiye istese, her yıl iki-üç bin gencimiz, bu üniversitelerde burs alarak okuyabilir, yetişebilirler. Ama olmaz! Neden? Yavrularımızı komünist yapacaklardır. Yalan, büyük yalan! Bırakınız da mühendis olsunlar, Kimyacı, doktor olsunlar... Okuyabilmek uğruna herşeyi göze alıp kaçak gidenleri de korkutmak için, içlerinden ajan seçtiklerine **"Ruslar beni casus yapacaklardı"** diye çok tirajlı gazetelerde yazılar yazdırırlar.

İyi, gençlerimiz gitmesinler sosyalist ülkelere, peki... Bırak da Ezher Üniversitesine gitsinler, orda burs alarak okusunlar. Ezher Üniversitesinde binbeşyüz yabancı burslu öğrenci vardır. İstesek, her yıl iki-üç yüz öğrencimiz orda okuyabilir. Ama olmaz! Çünkü Ezher'de gençlerimiz kimisine göre gerici, kimisine göre de komünist olacaktır. —Sanki biz pek ilericiyiz de.—

Peki, ne sosyalist ülkelere gitsinler, ne Mısır'a; öyleyse sen okut... Her yıl binlerce, binlerce lise bitirmiş genç üniversite kapılarında açıkta kalır, türlü gösteriler, uzun yürüyüşlerle hükûmete protestolarda bulunurlar.

E peki, ne olacak? Ya okut, ya bırak kendileri okusunlar... Bizde hükûmetler, tıpkı fıkradaki kadının beceriksiz kocasına söylediği gibidir: **Ne öper, ne öptürür...**

Çok paralı zengin çocukları Avrupa, Amerika üniversitelerinde; paralıların çocukları da, mantar gibi biten özel yüksek okullara gidecekler. **İş** mi dir bu?

Mısır'da ibadet yerleri sosyalist bir ülkeye yakışmayacak kadar bakımsızdır. Resimde Mehmed Ali Camii görülüyor.

Bir şer'i hiyle

Ezher'de okuyan bir iki gencimiz, Kahire'de olduğumu duymuşlar, gelip beni kaldığım otelde buldular. Biri iktisat, biri dinbilim, biri edebiyat öğrenimi yapıyordu. Bilgili, zeki, uyanık, yurtsever gençler... Ezher Üniversitesi'nin hükûmetçe tanınmasını istiyorlar. **"Aman ne olur, Türkiye'ye dönünce, yazın bunu"** dediler. Ben de dedim ki onlara: **"Ezher üniversitesi tanınsın diye yazarsam, hükûmetin tanıyacağı varsa tanımaz. Size iyilik edeyim derken kötülük etmiş olurum."**

En iyisi bir önerim var; hükûmet, Kahire'deki elçiliğimizden bu konuda geniş bir rapor istesin. Bununla yetinmezse, her partiden milletvekillerinden ya da Eğitim Bakanlığından bir inceleme kurulu göndersin Kahire'ye. Bu inceleme sonunda görülecektir ki, Ezher Üniversitesi ne komünist yetiştirir, ne de gericilik yuvasıdır.

Şu da var ki, bizdeki hükûmetlerin Ezher Üniversitesine olan antipatileri, Moskova ya da Lumumba üniversitelerine olan alerjileri ölçüsünde büyük değildir. Bunun böyle olduğu, yasaklamaya karşın Ezher Üniversitesinde altmış Türk genci okumakta olduğu halde, bütün kuru gürültüler karşısınde koca Sovyetler Birliği'nde yalnız bitek Türk öğrencisi bulunmaktadır. Bundan başka, Ezher Üniversitesi'nde okuyup burasını bitiren gençler, ne de olsa şeriatı öğrendiklerinden bir **"hile-i şer'iyye"** bulmuşlardır. Bu gençler, Ezher Üniversitesini bitirdikten sonra, başka bir Arap ülkesindeki üniversiteye giderler, orda bir yıl kalıp diploma alırlar. Gittikleri bu ikinci üniversite, Türk hükûmetinin resmen tanıdığı, ama Ezher Üniversitesinden daha aşağı düzeyde bir üniversitedir. Bence, bu hiyleyi yapanlar değil, onları bu hiyleye zorlayanlar suçludur.

Şu kadarını söyliyeyim ki, taşra kasaba ve ilçelerinden gelen ve Kahirede bursla yaşayan bu gençlerimizin, hiç bişey yapmasalar bile, dörtbuçuk milyon nüfuslu bu büyük kentte yaşamaları, buralarını görmeleri, yabancı dil öğrenmeleri bile gözlerinin açılması için yararlıdır.

Sözde ilerici din adamları yetiştirilerek Türkiye'nin kalkındırılacağı, Türk halkının uyandırılacağı düşüncesinde değilim. Ama başka türlüsünü yapmak elimizde olmadığına göre, Türk çocukları görgüsüz, bilgisiz yobazların elinde bırakılacağı yerde, hiç olmazsa Ezher Üniversitesi'nde din adamı yetişsinler. Kaldı ki, beceriksiz hükûmetin, gençlerimizin Ezher'de okumalarını engellemek de elinde değildir. Onlar orda okuyorlar, sonra başka üniversitelerden ikinci bir diploma daha alıp yurda dönüyorlar; hem de kendilerince yurda yararlı olmak ateşiyle...

Bir de öbür yanı

Ezher Üniversitesi'ni sizlere çok övdüm. Kahire'ye gidip de **Cami-ül-Ezher'i** görecek olanlar, sözlerimin gerçeğe uymadığını anlıyacaklardır. Hak-lıdırlar. **Cami-ül-Ezher** başka, Ezher Üniversitesi başka... **Cami-ül-Ezher'de** de Türk öğrencileri var. Şimdi onları anlatıyorum.

İşte burası **Cami-ül-Ezher...** Hiç bir olağanüstülüğü yok. Bu caminin kapısı karşısında durduğunuz mu, solunuzda modern bir yapı var, üstündeki levhada şu yazı: **"İdaret-ül Ezher"**, Ezher Yönetimevi demek...

Caminin dış kapısından giriyoruz. Solda bisürü gılebbiyyeli **"entarili"**, yalınayak arap... Yere çömelmişler, önlerinde, ayakkabının üstüne geçirilmek için beyaz bezden ayakkabı kabı. Niçin bunlar? Bazı, müzelerde, tapınaklarda olduğu gibi, dışarının sokak pisliğiyle içeri girilmesin, temizlik olsun diye mi? Görünüşte böyle, ama gerçekte değil... Çünkü, bu kapıdan caminin geniş avlusuna giriliyor. Sokak ne denli pisse, avlu da o denli pis... Yerliler, ya ayakkabılı, ya yalınayak, yada takunyeli, sokaktan avluya giriyorlar. Bu ayakkabı kapları, turistlerden para koparmak için...

Çömelmiş araplar, müşteri kapmak için arapça çığrışıyorlar. Ayaklarımızı, birinin önüne koyuyoruz. O da bezleri geçirip, üstten bağlıyor. Entarili başka bir yalınayak arap,

— **Rehber ister misiniz?** diyor İngilizce...

Laf olsun diye,

— **Peki...** diyoruz.

Pis bir cami avlusu. Ön duvarda bir güneş saati... Sağda, tahtadan yapılma kafes biçimi tahta perde. Burası bölme bölme, her bölmenin ayrı kapısı ve üstünde o bölmede hangi ulusun öğrencileri olduğu yazılı... Kapı üstündeki levhada **"Etrak"** Türkler yazılı... Önce o kafesin aralarından içeri bakıyoruz; aman... Burda nasıl yaşanır, nasıl okunur...

Kapıyı açıp içeri giriyoruz. Bizdeki taşra cezaevi koğuşlarını bilir misiniz? İşte öyle bir yer. Somya, ranza, portatif karyola, sandık gibi şeyler üzerinde altı yatak...

Biz içeri girdiğimizde, üç kişi duvar dibindeki pösteki üstüne bağdaş kurmuş, ispirto ocağında çay pişiriyorlardı. Biri, pijamalı bir çocuk, onbeş-onaltı yaşında. İkisi sakallı. Sakallının biri yirmibeş, öbürü kırkbeş yaşında.

Ayağa kalktılar,

— **Buyrun...** dediler.

— **Türk öğrencileri misiniz?**

Mısır'da herhangi bir cami avlusunda yanda görülen manzaralara raslamak mümkündür.

— **Evet...**

Sakallıya soruyorum:

— **Yaşınız?**

— **Kırkbeş...**

Şaşkınlığımı görünce, her yaşta burda öğrenci olunabileceğini, söyledi. Bu kırkbeşlik sakallı öğrenci, güneydoğu illerimizden, liseyi bitirmiş, askerliğini yapmış, öyle gelmiş buraya. Genç sakallıya gelince, o daha askerliğini yapmamış. Ya çocuk?.. O Türkçeyi biraz Arap ağzıyla konuşuyor, gırtlaktan ve ağdalı ağdalı... Çünkü sekiz yıldır buradaymış. Babası, onu, daha sekiz yaşındayken buraya getirmiş. Sonra babası Ezher'i bitirip, Türkiye'ye dönmüş, şimdi yedeksubaymış. Uzun zamandır babasından haber alamıyormuş.

Bu koğuşta yaşayan öbür üç Türk. o sırada dersteymişler, onları göremedim.

Bu öğrencilere Mısır hükûmeti ayda 12 Mısır lirası burs veriyor. Bir Mısır lirası, iki dolar, yani bizim paramızla yirmi liradır. Demek, ayda 240-300 lira burs alıyorlar. Onaltı yaşındaki çocuk, daha lisede okuduğu için, ayda on lira **"ikiyüz Türk lirası"** burs alıyorlar.

— **Yetiyor mu bu para geçinmeniz için?**

— **Yetiyor...** diyorlar.

Belli ki geçimlerini en aza indirmişler.

— **Türkçe gazete geliyor mu, okuyor musunuz?**

— **Hayır... Göndermiyorlar ki... Paramız da yok, abone olamayız, pahalı.**

Ezher Üniversitesi diye, burasını gezmiş olanlar çok yanlış kanıya varırlar. Devrimden sonra Ezher, değiştirilmiş, modern bir üniversite olmuştur. Binbeşyüz yabancı öğrenci, tabii Arap öğrencilerle birlikte, bu üniversitede okumakta, burs almakta ve modern öğrenci yurdunda kalmakta ve ucuza yemek sağlamaktadır.

Üç öğrenci, üsteliyerek oturup onlarla çay içmemizi dilediler.

Takımtaklavat

Cami-ül Ezher'i biraz daha gezelim. Anlattığım Türk öğrencilerinin koğuşunun yanında bir koğuş daha... Altı taş, arkası karanlık içinde, önde bir canlı sefalet... Bu bir Fas'lıymış. Sakalı saçına karışmış ve yaşadığı hücrenin bir parçası olmuş gibi bir iskeletimsi insan. Hint fakirleri gibi, **"Târik-i dünya"**lar gibi, keşişler gibi... Yıllardır burda yaşarmış. Açık kapısının önünden gelip geçenlerin verdikleri sadakalarla yaşarmış.

Avludan geçip camiye giriyoruz. Yurdumda olsun, dışülkelerde olsun, bir çok camiler, kiliseler gezdim, hiç böyle pis ve bakımsız bir tapınak görmedim.

İlerde de, bazı örnekleriyle anlatacağım, Araplar çok alıngan. Biliyorum, bu sözlerimden de alınacaklardır. Hoş, Kahire'deyken, yüzlerine karşı da söylemiştim bunu. Hiç biri de, **"Hayır, Cami-ül Ezher temizdir"** diyememişti.

Gözlerinde bu **Cami-ül Ezher**'i çook büyüten hacı-hoca takımının gidip orasını bir görmelerini çok isterdim. Araplar da gelip, bizim camilerimizi, Sultanahmet'imizi, Süleymaniye'mizi bir görsünler isterdim.

Şunu da söyliyeyim ki, dış görünüşleriyle gerçekten güzel Arap mimarisinde ve modern yeni camiler yapmışlar. Bunların içlerini görmediğim için bişey söyliyemem; yalnız Ezher camisini anlatıyorum.

Girdik camiye... Büyük. Orda burada, öbek öbek ve tek tek yedi ile onbeş yaş arasında entarili çocuklar, kimisi oynuyor birbiriyle, kimisi kuran okuyor, kimisi de arapça ders kitabı... Başını sağa sola sallıyarak kuran okuyan başkaları, yazarak okuyarak ders çalışan delikanlılar. Hadi bunlar önemli değil, gördüğüm iki şey beni büsbütün şaşırttı. Biri, camide uyuyan insanlar. Gün ortasında, cami halısına serilmiş horul horul, evet horlıyarak uyuyorlar. Horlıyan birinin entari eteğinden değnek gibi fırlamış ayak tabanı, yosunlu nasır... Bundan da beterini gördüm. Camide birkaç mihrap var. Bu mihraplardan birine yuvalanıp sereserpe uyuyan bir adamın, dizlerini yukarı kaldırdığı için entari etekleri açılmış ve adamın alt takımları halının üstünde, ortada... Orda burda, yine tek tek ve imam arkasında cemaatle namaz kılanlar da var. Namaz kılanların önlerinden gelip geçiyorlar, çocuklar koşuşuyorlar.

Hayır, böyle şey Türkiye'de olmaz. Şimdi söyliyeceklerime yalnız Araplar alınmıyacaklar, bizim yobazlar da kızacaklar: Türkler, islâmlığı yaymak, korumak ve savunmak için yalnız kanlarını dökmekle kalmadılar, Arabın dinine ciddilik de getirdiler.

Ezher Camisinde gördüklerimi ve duygularımı, Kahire'de çok kişiye anlattım. Hepsi de beni onayladı. Kahire'de yerleşmiş bir Türk,

— **O camide yatıp uyurken gördükleriniz, temizliğe uymayanlar Maliki mezhebindendir. Oysa biz Hanefi'yiz... Burda çoğu Maliki'dir ve temiz olmazlar...**

Başkasının sözlerini aktarıyorum; benim bu konuda bilgim yok...

Camideki sütunlardan birine ders programı asılmış: Sarf, nahiv, tarih-i islâm vb... Burda ayrıca çocuklara ders verilirmiş. Yani cami, hem de dersane.

Rehber bizi bir karanlık yere soktu. Burası Gevher Sultan'ın kabriymiş. Canım bana ne Gevher Sultan'dan, mevher sultan'dan. Öylesine tedirgindim ki, otele dönüp hemen banyo yaptım.

Avlu kapısından çıkarken, rehbere ve ayakkabı kabı giydirenlere, topuna yirmibeş kuruş **"Beş Türk lirası"** verdik. çok sevindiler.

Ezher Üniversitesinden tanıştığım Türk öğrencilerinden ikisini anlatayım. Bunlardan biri, Türkiye'de önce İmam-Hatip okulunu, sonra da Yüksek İslâm Enstitüsü'nü bitirmiş. Askerliğini de yaptıktan sonra buraya gelmiş. İki yıldır Ezher Üniversitesi'nde dinbilim öğrenimde.

Bir de Kahire Üniversitesi'nde felsefe öğrenimi yapan Türk genciyle tanıştım. Uyanık gençler. Diyorlar ki:

"Onikişer lira burs alıyoruz. Bizim paramızla 350 lira eder. — sanırım o kadar etmez — **Bu paranın beş lirasını yurtta yemek parasına veriyoruz. Geriye yedi lira kalıyor. Bu parayla burda geçinmek, kitap almak olanaksız. Biz ne de olsa, burdaki öğrenciler arasında Türkiye'yi temsil ediyoruz. İyi giyinmemiz, iylce yaşamamız gerekir. Hükûmet, burdaki öğrenimi resmen tanısa, Türkiye'den bize para gönderilebilir. Buraya çok Türk Öğrenciler geliyor. Ama bunların içinde, geçim sıkıntısından, hükûmet öğrenimlerini tanımadığı için düştükleri umutsuzluktan, ağlıyarak yurda dönenler çok var. Kahire'deki üniversitelerde beşbin yabancı öğrenci okuyor. Özbekistan'dan, yani Sovyetler Birliği'nden, gelip burda din öğrenimi yapan gençler var."**

Üniversiteler

Kahire'de üç üniversite var: **Kahire Üniversitesi, Ayınşems Üniversitesi ve Ezher Üniversitesi.**

Her üç üniversitede de, edebiyat ve tarih bölümleri dışında bütün dersler İngilizce okutulur. Profesörler İngilizce ders verir, öğrenciler de bütün dersleri İngilizce öğrenirler. Üniversitede İngilizce öğrenim yapılmasına, üstelik bunun bir sosyalist rejimde olmasına pek şaştım. Ama onlar da benim şaşmama, benden daha çok şaştılar. Tıp, teknik, kimya, mühendislik, hepsi İngilizce... Bir ülkenin üniversitesinde yabancı dille öğrenim yapılmasını sosyalizmle bağdaştıramadım. Bundan başka, sosyalizmle bağdaştıramadığım Mısır'da çok şey gördüm. İşte, yukarda **Cami-ül-Ezher**'in durumunu anlattım. Bence, sosyalist rejimde ibadet yerleri bu durumda olmamalıdır.

Görüştüğüm aydınlar, üniversitelerde yabancı dille öğrenim yapılmasını çok normal buluyorlardı; hem de Arapça gibi, dünya dilleri içinde çok zengin bir ulusal dilleri varken... Başka hiç bir sosyalist ülkede, yabancı ..r dille öğrenim yapıldığını görmedim. Elbet, bunun yararları da var. Bikez her üniversiteyi bitiren, enaz iki bazı da üç dil bilmiş oluyor; Avrupa'yı daha iyi izliyor vb.

Kahire'de bu üç üniversiteden başka bir de Amerikan Üniversitesi vardır. Bu üniversiteyi, Birleşik Arap Cumhuriyeti, üniversite olarak resmen tanımıyor. "Muadeletsiz". Tanımıyor ama, bu üniversite de tıklım tıklım doludur ve yüksek tabakadan aileler çocuklarını buraya gönderebilmek için çok isteklidirler.

Kahire'deki üniversitelerde Türkoloji olup olmadığını sorduğum Arap aydınları, olmadığını söylediler. Oysa varmış... Ama önemsenmediği için, bilinmiyor. Eskiden Kahire Üniversitesinde Türkoloji varmış, Mısır'la ilişkilerimiz bozulduktan sonra kaldırmışlar. Şimdi Kahire Üniversitesinde Türkoloji yardımcı ders olarak okutuluyor. Ayınşems Üniversitesi'ndeyse Türkoloji bölümü vardır. Bu bölümde otuz öğrenci var. Ne yazık ki, bu bölümü bitirenlerin Türkçe pratikleri yeterli değildir.

Ayınşems Üniversitesi'ne gittim. Türkoloji hocası, Ahmet Al-Sait Süleyman değerli bir türkolog. Sartre'ı Arapçaya çevirmiş olan kürsü başkanı Bay Kassas'la tanıştık. Yine orda tanıştığım Türkoloji asistanı Bay Safsavi'nin üniversite çağrılısı olarak Türkiye'ye geleceğini öğrendim.

Araplara Türk edebiyatını tanıtan tek kişi, Dr. Hüseyin Mücip El-Mısri'dir. On dil bilen bu değerli bilgin, Arapça bir Türk edebiyat tarihi yazmıştır. Bu kitapta edebiyatımız, Tanzimat'a değin yer almıştır. Mısırlılar, çağdaş edebiyatımız üstüne hiç bişey bilmiyorlar. Nâzım Hikmet'in bile Mısır'da kitabı basılmamıştır. O Nâzım Hikmet ki, **Süveyş Destanı** şiirinde, Arabın emperyalizme yiğitçe başkaldırışını dile getirmiştir. — Nâzım'ın Arapça kitabı Beyrut'ta basılmıştır — Dr. Hüseyin Mücip El-Mısri bir süre yaşadığı İstanbul'a hayrandır. İstanbul hayranlığını anlatan bir şiir kitabı bastırmıştır. Türklerin bu şiirleri neden çevirmediklerine de çok şaşıyor. Kendisine, pek incelik olmaz diye, daha Nâzım Hikmet'in Süveyş destanını bile Arapçaya çevirmemiş olduklarını söyliyemedim.

Bir Hacı Profesör

Birleşik Arap Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı, bir yıllığına bir Türk profesörünü Kahire'ye çağırmış. Çağrılı profesör, üniversitede ders verecek. Profesörün adını, gerekmez, yazmıyorum.

Bu Türk profesörü, kaldığı bir yıl içinde Kahire'de ne yapmış? Söyleyeyim de şaşın: yalnız namaz kılmış.

En iyisi, üniversitenin Arap öğretim üyelerini dinliyelim:

— **Sabahleyin Edebiyat Fakültesine gelir. Biz. ders verecek sanırız. Abdest alır, iki rik'ât namaz kılar. Ordan gider Ticaret Fakültesine...**

Soruyorum:

— **Ne ilgisi var?**

— **Hiç bir ilgisi yok. Gider orda da abdest alır ve iki rik'ât namaz kılar. Ordan gider örneğin teknik bölüme.**

Artık ben ekilyorum:

— **Orda da iki rik'ât namaz kılar..**

— **Evet...** diyorlar.

Bizim profesör bütün bir yılı böyle geçirmiş.

— **Hepsi hepsi on ders bile vermedi...** diyorlar.

Oysa ben o profesör için Türkiye'de çok iyi şeyler duyduğum için onu savunyorum. O zaman, profesörün Arapça da bilmediğini söylüyorlar. Ekliyorlar:

— **İngilizce de bilmiyordu...**

Böylece sayın profesörün neden başını secdeden kaldırmadığı anlaşılıyor.

Pardon, hakkını yemiyelim; profesör orda bir önemli iş daha yapmış: Hazır Kahire'ye gelmişken bir de Mekke'ye uzanıp hacı olmuş.

Hacı Profesör için, onların söyledikleri bu kadar değil ama, ben kısa kesiyorum.

(Devamı var)

1967 TÜRKİYE'SİNDE ENFLASYON, İŞSİZLİK, DEVALÜASYON

İDRİS KÜÇÜKÖMER

● Ünlü iş adamlarımız, hükümeti desteklemek için iyimser demeçler verirken İdris Küçükömer bu incelemede, gerçeklerden hareket ederek şu sonuçlara varmaktadır: Enflasyon 1967'de artacaktır — Dış ödeme güçlükleri yüzünden bedelsiz ithalâta tekrar müsaade edilecektir — Millî gelirin büyüme hızı süratle düşecektir — Ödeme güçlükleri karşısında istense de istenmese de Doğu Bloku ile ekonomik ilişkiler geliştirilecektir — 1967'de Türk parasının değeri düşürülecektir.

1. *Zembereği kırık sistem :* Batı kapitalist gelişmesinin durmadan zorladığı Türk sosyal sistemini zembereği kırılmış bir saate benzetebiliriz. Zemberekteki bu kırılış, batı gelişmesi "merkantilist" ticaret dönemine geçtiğinde Osmanlı İmparatorluğunun tam tersine bir yola girdiği 16. ve 17. yüzyıllarda olmuştur. İşte bu zembereği kırık sistemi, habire, kapitalist saatlerle ayarlamağa çalışanlar var Türkiye'de. Bunun içindir ki bir türlü ayar tutmuyor!

2. *Şartlandırılmış bir sistem:* Oysa az gelişmiş bir ülke sistemi olarak Türk sosyal sistemi batı kapitalizminin gelişmesiyle şartlandırılmıştır. Kendi dengelerini sağlamak uğruna, güçsüz az gelişmiş ülkeleri kapitalist yolla kalkınmaya zorlayan kapitalist ülkeler Türkiye ekonomisini etkilemek için a) ekonomide gelir elde ediş yollarını, b) ve harcama modelini etkiliyeceklerdir. Bu etkilere bakınca, iç ve dış egemen sınıfların çıkarlarının büyük ölçüde birbirlerine uyduğunu göreceğiz.

3. *İçerdeki gider (harcama) modeli ile dış kapitalist şartlandırmanın uyumluluğu :* Giderler, özel giderler olsun kamusal giderler olsun, ikiye ayrılır: Yoğaltım (istihlâk) giderleri ve yatırım giderleri.

a) Yoğaltıma bakınca, Anadolu'da büyük kitlelerin yeterli gıdayı alamadıklarını, yaşanabilecek barınaktan yoksun olduklarını, doktorsuz, ebesiz, hastahanesiz, okulsuz, ışıksız, vb. olduklarını görüyoruz. Bunlarda bir asgari sağlanamayınca insanca yaşamak olanaksızdır. Oysa kasaba ve köylere kadar uzanan batı kapitalizminin propaganda şebekesi buz dolabı, çamaşır makinesi, radyo gibi elektrikli lüks yoğaltım mallarının reklâmını yapmaktadır. İki davranış dikkate alınarak yapılır bu reklâm: aa) Bu malları alanların bunları gösteriş için satın alacakları, bb) Gelirler arttıkça, artan gelirlerden bu mallara harcanacak kısmın büyüyeceği. Kısaca, kapitalizme piyasa sağlamaya çalışılır bu reklâm kampanyasıyla. Gerçekten de Beyoğlu vitrinlerine özenen çarşıları hemen gözleyebilirsiniz Anadolu kasabalarında. Yerli burjuva-benzerlerimiz ise batı burjuva yaşayışına özenerek lüks yoğaltımlarını ülke içinde de, ülke dışında da yürütmektedirler. Gelir bölüşümündeki adaletsizlik süregittikçe ya da arttıkça, lüks yoğaltım malları talebi de yüksek kalacaktır.

Yatırımlar

b) Yatırım giderlerine bakınca gözlemler gayet ilginç olmaktadır. Kamu kesimi'nin yaptığı sosyal sermaye yatırımlarını (yol, köprü, baraj, liman gibi) bir yana bırakırsak, geriye kalan yatırımları üç bölüme ayırabiliriz:

İHSAN GÜRSAN
Âkıbeti zamanında gördü

aa) Madenlere yatırım. Bunlar, memleket içi ihtiyaçlarından çok ihracata yönelen yatırımlardır. Bunlar, gelişmiş kapitalist ülkelerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere, uzun süreli bir hesapla, dünya çapında yapılan ya da planlanan yatırımlardır.

bb) İnşaat yatırımları. Özel kesim yatırımlarının önemli bir kısmı bu çeşit yatırımlardır, çoğu da lüks konut inşaatıdır.

cc) Sanayileşme adı altında yapılan yatırımlar. İşte bu yatırımlar, genel olarak, montaj yada ithal ikamesi yatırımlarıdır. İlkel madde ve yatırım malzemesi ithalâtının büyük kısmı bu sanayie gitmektedir.

Başka ülkelere milletlerarası ekonomik işbölümünü öğütleyen gelişmiş, büyük ülkelerin hepsi de, bugün, otarşik birer birim olarak, her türlü sanayi mallarını üretmektedir. Fakat emeğin verimliliğinin yüksekliğini sağlayan temel kesim, sermaye malları (kısaca makine sanayii) kesimidir. En ileri ülkelerde, sermaye malları kesiminde daha ileri gidebilmek için, insanda yatırım (yani eğitim) ve araştırma giderlerine yapılan yatırımlar, bütün yatırımların % 50'sini aşmaktadır. Oysa bizim gibi kapitalist yolla geliştirilmek istenen ülkelerde tam tersi olmaktadır bunun: Sermaye mallarında yatırım, insanda yatırım, hele araştırmalarda yatırım hemen de yok sayılabilir. Türkiye gibi az gelişmiş bir ülkede verimlilik artsın diye gelişmiş kapitalist büyük ülkelerin, kendilerine rakip olabilecek, yatay ve dikey olarak tamamlaşan sermaye malları endüstrilerini kurmalarını, hatta kurdurmalarını beklemek akıl dışı bir tutum olur. Bizim gibi ülkelere, sanayi d'ye, kala kala ileri ülkelerin sermaye malları endüstrilerine pazar olacak montaj sanayi alanı kalacaktır. Gösteriş için yoğaltım arzusu, artan gelirin daha çok yoğaltım mallarına gitmesi ve gelir bölüşümü şartlarının gayri adil olması gibi nedenler dolayısıyla özel kârlılığı yüksek olan montaj sanayii, özel yerli girişimcilerle yabancı girişimcilerin tatlı kâr alanı olacaktır.

Montajın içyüzü

Fakat değişik kapitalist ülkelerin değişik firmalarıyla, aynı montaj alanında, ortaklık adı altında, Türkiye için fazla kapasiteli tesisler kurulunca bakınız neler olacaktır:

Diyelim ki bir montaj endüstrisindeki firmalar ürettikleri malın değerinin % 70'ini doğrudan ithal etmekte, % 30'unu da Türkiye'de üretmektedirler. Ne var ki Türkiye'de üretildiği söylenen bu % 30'un içinde de genellikle öbür montaj sanayii ürünleri de vardır. Oysa öteki montaj sanayilerinin bu üretimlerinin yüzde kaçının ithal malı olduğu dikkate alınmamakta, bunun için de, doğrudan ithal denilen % 70'e eklenmemektedir. İşte montaj sanayiinin bu özelliği yüzündendir ki bir montaj sanayii geliştirilirken

141 - 142'YE GEREKÇE ARANIYOR

Çetin Özek

CEZA Kanununun 141., 142. maddelerini Anayasa Mahkemesi Anayasaya uygun bulalı, bu maddelerden çıkarlarınca yararlanan bunca çevreleri mutlu kılalı aylar geçti ama varılan sonucun gerekçesi açıklanamadı. Şimdi de, mahkemenin aldığı karara gerekçe bulabilmek için bunaldığını öğreniyoruz. Bildiğimize göre, bir sonuca ulaşabilmek için belirli nedenlere, gerekçelere dayanmak gerekir; sonuçla gerekçenin birbirinden ayrılması bilim açısından mümkün değildir. Mahkemenin bu durumda karara varırken hiç bir bilimsel nedene dayanmadığı ve bir halk deyimiyle «istimin arkadan» geldiği anlaşılmaktadır.

ANAYASA Mahkemesinin bilimsellikten uzak yola sürüklenmesinin nedeni söz konusu maddelerin iptali halinde komünist çalışmaların cezasız kalacağı endişesidir. Böyle bir endişeye dayanarak gerekçesiz sonuçlara varmak, bilimsellikten uzak davranıştır. Anayasa Mahkemesi, Anayasa kurallarının ışığında mevcut kuralları değerlendirmekle yükümlüdür. Bir kuralın ifadesini Anayasaya aykırı bulup, bunu Anayasaya uygun sanılan bir temele oturtmak çabası ve bunun sırf boşluk bırakmamak endişesiyle yapılması mahkemenin görevini saptırması anlamını taşır. Boşluk doldurmak yasama organının işidir. Anayasa Mahkemesi ise, sonucu ne olursa olsun aykırılık durumunda hükmü iptale zorunludur. **Kaldı ki, mahkemenin endişesi de, yersizdir. Ülkenin komünist bir düzene erişmesi için girişilecek hukuk dışı davranışlar Ceza Kanunumuzun 146. maddesine aykırıdır. Bu maddedeki suçun işlenmesi için çete kurmak, açık propaganda yapmak suçları ise, kanunun 168. ve 171. maddelerine göre cezalandırılmaktadır. Bu durumda, 141., 142. maddeler olmasa bile, komünist düzeni hukuk dışı davranışlarla ülkeye getirmek için yapılan hareketler cezalandırılmaktadır.**

ANAYASA Mahkemesinin düştüğü sıkıntı, cezalandırılan metodu bırakıp, hangi düşüncenin cezalandırılacağı konusunda karar vermek için çalışmasından ileri gelmektedir. Anayasa düzeni açısından düşünce özgürlüğünü aynı biçimde kabullenmiş, 141., 142. maddelerin benzerini ceza kanununa almış İtalya'da, komünist partisi oyların % 28'ini alabilmekte, hiç kimsenin aklına marksist düşünceyi açıklayan bir eseri suçlamak gelmemektedir. Çünkü orada kabul edilmektedir ki, açıklanamayan düşüncenin anlamı yoktur. Söz konusu maddeler de bir düşünceyi değil, bu düşüncenin uygulamaya geçebilmesi için hukuk dışı, antidemokratik usullerin kullanılmasını cezalandırmaktadır. Demokratik usuller içinde kalındıkça her türlü sol düşünce açıklanabilir, eyleme ulaşmasına çalışılabilir. Orada önemli olan açıklanan düşüncenin komünizm veya sosyalizmle ilgili olması değil, izlenmesi istenilen hukuk dışı metoddur. Anayasa Mahkememiz ise, bu iki kavram arasında izlenen metod dışında bir farkı araştırırken, peşinen düşüncenin cezalandırılacağını kabul etmiş olmaktadır, fakat suç olanla olmayanı nasıl ayırab'leceğini bilememektedir. Toplumda sınıfların varlığı ve bunlardan birinin iktidarı elinde bulundurduğu inkâr edilemez. Anayasa Mahkemesi, sınıf düzenine karşı düşünceleri 141., 142. maddelerin cezalandırdığını kabul etmekle, bu maddeleri toplumumuzda mevcut sınıf düzenini, demokratik gelişimlere karşı dahi, koruyan hükümler olarak kabul etmiş olmaktadır. Bu düşünce biçimi içinde, maddelerin anayasaya aykırılığı sorunu bir yana, Anayasa Mahkemesinin kendisi Anayasaya aykırı bir yorumun içine düşmektedir.

Komprador kapitalizminin sürüklediği buhrandan muhakkak ki yine en çok emekçi sınıflar zarar görecektır.

öteki yan montaj sanayilerinin mallarına da talep artacak ve bu montaj ağının ithal talepleri gittikçe daha büyük olacaktır. İthal taleplerindeki bu artış ise, ödemeler b'lançosu üzerindeki açığı artırıcı başlıca sebeplerden biridir. Şüphesiz, bu yoldan dış ödemeler bilançosunda açık olabilmesi, geleneksel ihraç gelirleri ile ithal giderleri arasındaki fark kadar dış kredilerin ya da önceki yıllarda dış ülkelerde biriktirilmiş servetlerin varlığına bağlıdır. Montajcılar şebekesinin gittikçe artan ithal talepleri karşılandıkça, ithal ed'len ilkel. yarı mamul, vb. maddelerle montaj yapılmak suretiyle yurt içinde fizik olarak (yani maddî olarak) millî ürün ya da millî gelir artarken bir yandan da fizik olmayan bir millî gelir artışı, sözde bir millî gelir artışı da olmaktadır. Bunun sebebi ithalât arttıkça millî gelire dahil sayılan gümrük vergilerinin ve ithal ticaret kârlarının millî gelir içindeki miktarının da artmasıdır. 1966 yılı için fizik olmayan bu millî gelir artışının % 1,5 - 2 kadar olduğunu iddia edebiliriz. Eğer montajcıların ithal talepleri karşılanamazsa millî gelir'n artışı fizik yoldan da, fizik olmayan yoldan da azalacaktır; 1956'da, 1957'de olduğu gibi. Nitekim bu yıllarda, özellikle iç fiyatların yükselmesi üzerine azalan geleneksel ihraç gelirleri, ve kısılan dış kred'ler ithal olanaklarını büsbütün azaltınca, üretimi ithalâta bağlı kesimlerde yaratılan millî gelir de azalmıştır. Ve bu, para arzı daraltılmadığı sürece, enflasyonu körükleyen bir etken olmuştur. Özet olarak diyeceğiz ki, sermaye malları sanayiine ve insanda yatırıma oranla sosyal kârlılığı düşük, fakat özel kârlılığı yüksek olan montaj sanayii, gittikçe daha fazla ithal talebine sebep olarak ekonomimizi dış ülkelere bağlayacaktır. Montajdan ihracat yapılabileceği sözlerine gelince, *mostralık* olarak yapılan ihracat hariç, ekonomik açıdan bir masaldan başka bir şey değildir bu.

Kısaca, kapitalist yoldan gelişmede görülen en ilginç şey, Türkiye'de yapılan yoğaltım ve yatırım harcamalarının kapitalist metropollerin istedikleri biçimde olmasıdır.

4. *Giderlerin finansman kaynakları:* Nüfus artışı yüksek olan ülkemizde ekonominin bütününde emeğin verimliliği düşüktür. Bu verimliliğin tarımda daha da düşük olduğu iktisatçıların kabul ettikleri bir gerçektir. Ekonominin dış âlem gelirleri, geleneksel tarım ürünleri ve maden ihracı ile sağlanmaktadır. Gelişmiş kapitalist ülkelerin tekel güçleri dolayısıyla bu çeşit ürünlerin fiyatları sanayi ürünleri fiyatlarına göre daha az arttığından bir gelir kaybına uğranılmaktadır. Gelir bölüşümü şartlarının gayri adil oluşunun (Bakınız : Devlet planlama Teşkilâtı araştırması) da gösterdiği gibi özel kesimle kamu kesiminin finansmanı büyük ölçüde halk tabakalarının sırtından sağlanagelmektedir.

Sosyal kârlılığı düşük alanlara giden özel kesim yatırımlarını Türk sermaye piyasasının ana kuruluşları olan bankalar finanse etmektedirler.

Kamu cari yatırım harcamaları ise, esas olarak, emekçi halktan alınan vergilerle yapılmaktadır. Vergi verebilir güçte olan sınıflar, siyasî gücü ellerinde tuttukları için, ya hiç vergi vermemekte ya da, verd'kleri zaman, çeşitli yollardan bunu gene emekçi halka inikas ettirmeğe çalışmaktadırlar. Bunun için, ekonomik gelişme istendiğinde, artan nüfusa iş alanı açılmasına çalışıldığında, kullanılabilir kaynaklara el atılamamaktadır. Ve bütçe daima açık vermektedir. Bu, enflasyonun sebeplerinden biri olmaktadır; bu yıl da olacağı gibi.

Yardım alamayız

Dış finansman kaynakları ise çok sınırlıdır. Bunlardan önemli sayılabilecek olan dış kredi son yıllarda azalmıştır, daha da azalacaktır. Çünkü baş kredi veren Amerika'nın dünyanın her yanında bağlantıları vardır; bu bağlantılar yüzünden yaptıkları harcamalar dolayısıyla ödemeler b'lançosu açık vermekte. doların değerini sarsacak ölçüde altın kaybına uğranılmaktadır. Verebildiği krediyi ise, bilindiği gibi, ağır şartlarla vermektedir. İngiltere ekonomisi büyük dengesizlik içindedir. Sterlini kurtarma sloganıyla İşçi iktidarının aldığı tedbirler ödemeler bilançosunu 'düzeltmiştir; fakat, ücretleri donduran ve işsiz sayısını 500 bine çıkaran bir deflasyonist politika ile olmuştur bu. İngiltere de kredi verecek takatta değildir. Batı Alman ekonom'si ise İngiliz ekonomisinin hastalığı içindedir. Alman ödemeler bilançosu 1965'te 1,5 milyar açık vermişti; 1966'da alınan deflasyonist tedbirlerle açık azalsa dahi kapanmamıştır. Yani Almanya'dan da kredi almak çok güçtür. Kaldı ki şartlı ve pahalı kredilerin fa'zleriyle geri ödenmesi (politik tavizler dışında) çok güç olmaktadır. Nitekim her yıl ödenen borç taksitleri ihraç gelirlerimizin yaklaşık olarak üçte birini bulmaktadır.

Şu halde Türkiye'de harcamalar gelirleri daima aşacaktır. Yani bu şartlar içinde Türkiyenin yorganı ayağına göre her zaman kısa gelecektir. Kaldı ki egemen sınıflardan kapitalistlerin çoğu, savaş içinde ve 1953'ten sonra, halktan enflasyon vergisi tahsil ederek servetlerinin nasıl arttığını görmüşlerdi. Bunun için, bu sınıf içinde enflasyonun hararetli taraftarları olacaktır. Ne var ki bu mekanizmanın servet farklarını artırışının sonuçlarından korkanlar ve özellikle kendi çıkarları açısından fiyat istikrarını gerekli gören dış kapitalistler enflasyona engel olmaya çalışacaklardır. AID başkanının enflasyon olmaması için yatırım harcamalarının (dolayısıyla büyüme hızının) azaltılmasını istemesi bundandır. İç kapitalist, bütün tecrübesizliğiyle, "Benden sonra Tufan!" demektedir. Bütün bunlara rağmen halen fiyatlar enflasyon tanımına uyacak biçimde artmaktadır. Nitekim çanları şiddetle çalmaktadır şu olaylar: İhracat mevsimi olan şu aylarda dış ödemelerde büyük güçlüklerle karşılaşılması üzerine liberasyon yolu ile ithalât durdurulmuştur. (Hem "müsaadeli" hem "liberasyon" demek gülünçtür!) Dikkat edilsin: Bu, ihracat mevsiminde olmaktadır! Baharda ise içinden çıkılmaz ödeme güçlüklerine düşecektir ekonomimiz. Harcamalar bütçede olduğu gibi yürütülürse fiyat yükselişleri bir yandan ihracatı kısarken, bir yandan da montaj sanayii şebekesinin gittikçe artan talepleri yüzünden ödemeler bilançosu açığı büyüyebilir hale gelecektir

Bu vesile ile ibret verici bir olaya değineceğim: Odalar Birliği Sekreteri, son kotadan sanayicilerin taleplerinin 50 milyon dolar, oysa yapılan tahsisin sadece 8 milyon dolar olmasından yakınmaktadır. Bu da b'r alarm çanıdır. Dış ödemeler yapılamazsa, faaliyetlerine devam edebilmeleri kapitalist ülkelerden yapacakları ithalâta bağlı olan montaj ve benzeri sanayi kesimlerinin hali ne olacaktır? Fazla kapasitenin kurulduğu bu kesimlerde üretim azalacak ya da duracak, maliyetler daha da yükselecek ve açık işsizlik artacaktır. Piyasadaki para arzı radikal biçimde azaltılamadığı takdirde bu durum, mal darlığından dolayı enflasyonun şiddetlenmesine sebep olacaktır.

Para düşecektir!

Öyleyse, hükümeti desteklemek amacıyla ünlü iş adamlarımızın gazetelerde ekonomik gelişmeyle ilgili iyimser demeçlerine rağmen, şu sonuçları rahatlıkla çıkarabiliriz:

1 Türk ekonomisini yöneten sınıflar, kendi kararlarıyla kendilerini vergileyip temelli reformlarla başka bir sisteme gidemeyeceklerine ve ayrıca dış kapitalistler de buna razı olmayacaklarına göre, bu varsayımlarla diyeceğiz ki esasen var olan *enflasyon 1967'de artacaktır.* Paranın iç ve dış değeri daha da düşecektir. İthal mallarının fiyatları öteki malların fiyatlarına oranla daha fazla yükselecek, yani pirim yapacaktır.

2. Dış açık, montaj sanayi ağının dış ortaklarının bir süre verebilecekleri krediler, yerli kapitalistlerin dışarda biriktirdikleri servetlerinden memlekete getirmeğe rıza gösterecekleri miktar, ağır şartlı ve cüzi miktarda konsorsiyum kredileri kadar olabilecektir. Yani dış kredi alınamayınca açık çok büyük olmayacaktır. Buna karşılık, *bedelsiz ithalâta çaresiz olarak tekrar müsaade edilecektir.*

3. Faaliyetlerine devam için dışardan ithalât yapmak zorunda olan sanayide gelirler düşecek, işsizlik artacaktır. 1956 ve 1957'de olduğu gibi *millî gelirdeki büyüme hızı 1967'de süratle düşecektir.*

4. İktidar istese de istemese de ödeme güçlükleri karşısında Doğu Bloku ile (Çin dahil) daha çok ekonomik ilişkilere gidilecektir.

5. Ödemeler bilançosunun dengeye getirilmesi için hükümet, 1958'de olduğu gibi, kaçınılmaz olarak, dış alacaklılar tarafından *devalüasyon yapılmasına zorlanacaktır.* Ve devalüasyon, kanaatime göre, en geç 1967 sonbaharında yapılacaktır da. (Devalüasyonun yapıldığı resmen açıklanmasa dahi Türk parasının değeri fiilen mutlaka düşürülecektir.)

Batı kapitalizminin kendi çıkarları için ekonomik - politik yollardan şartlandırdığı Türk ekonomisnin temelindeki dengesizlik bir kez daha, fakat açık olarak gözükecektir. Nitekim bunu çatlak halinde gören Maliye Bakanı 1966 sonuna doğru istifa etmiştir.

Daha çok ezilenler gene emekçi sınıflar olacaktır bu dengesizliklerde Bu halk sınıfları ise, ezildikçe, tarihi ve kırık zemberekli kapitalizme ayarlanmak istenen saati zembereği ile değiştireceklerdir. Halk tarafından, halk çıkarına göre yapılacaktır yeni saatin ayarı.

Bize göre, zembereği kırık saati, samimi olarak kapitalizme ayarlamak isteyenler, efsanedeki gibi, dibi olmayan fıçıyı doldurmaya mahkûm insanın çilesini çekeceklerdir; eğer dayanabilirlerse. Ha gayret!

Çin'deki Kültür Devrimini yürüten Kızıl Muhafızlar

ÇİN'DE MAO - ŞAO ÇEKİŞMESİ AÇIĞA ÇIKTI

● Sovyetlerle işbirliğine taraftar olan Şao Şi Grubunu bertaraf etmek için Mao Lin Pao Grubu ortam hazırlıyor.

GEÇEN haftanın başında Çin Kültür Devrimi hareketi yeni ve beklenmedik bir devreye girmiş, yüksek kademedeki mücadele adamakıllı açığa çıkmıştır.

Çin Komünist Partisi Başkanı Mao Çe Tung, bir yıl önce kendisini işbaşından uzaklaştırmak için girişilen bir komployu açıklamış, Şao Şi'nin desteğine sahip olan 16 Milyon üyeli Sendikalar Federasyonu lağvedilmiş ve yeniden kurulmuştur. Böylece, Pekin, Çin'de *"Kültür Devrimi"* ne karşı oldukça kuvvetli bir muhalefetin varlığını resmen kabul etmiş olmaktadır.

Çin Komünist Partisi'nin basın organları Halk Gazetesi ve Kızıl Bayrak'ta yayınlanan uzun bir rapor, Kültür Devrimi'nin bilançosunu yapmaktadır. Söz konusu gazetelere göre hareket 1963'ün ilk aylarında ve sadece edebiyat ve sanat alanlarında bazı reformlar yapılması amacıyla başlamıştır. Hareket 1965 Ekim'inde şiddetlenmiş ve bazı aydınlarla edebiyatçılara karşı sistematik şekilde hücuma geçilmiştir. Bu süreye, Kültür Devrimi'nin birinci dönemi olarak bakılmaktadır.

İkinci dönem ise, 1966'da başlamıştır. Mao'nun Pekin'de bulunmadığı bir sırada Merkez Komitesi'nin bazı sorumluları, onun yokluğundan yararlanarak kapitalist ve Mao aleyhtarı bir politikanın uygulanması için harekete geçmişlerdir Çin Komünist Partisi'nin eski propaganda direktör yardımcısı Şu Yang'ın yönettiği muhalif grup, Halk Gazetesi'ne göre, *"Kültür Devrimi"*'ni ezerek kapitalist diktatorya kurmak amacıyla devrimcileri gözden düşürmek için harekete geçmişlerdir. Bu, *"Beyaz tedhiş"* devri olmuştur. Bununla beraber, Mao Merkez Komitesi'ni toplayarak Kültür Devrimi'nin sürdürülmesini sağlamıştır.

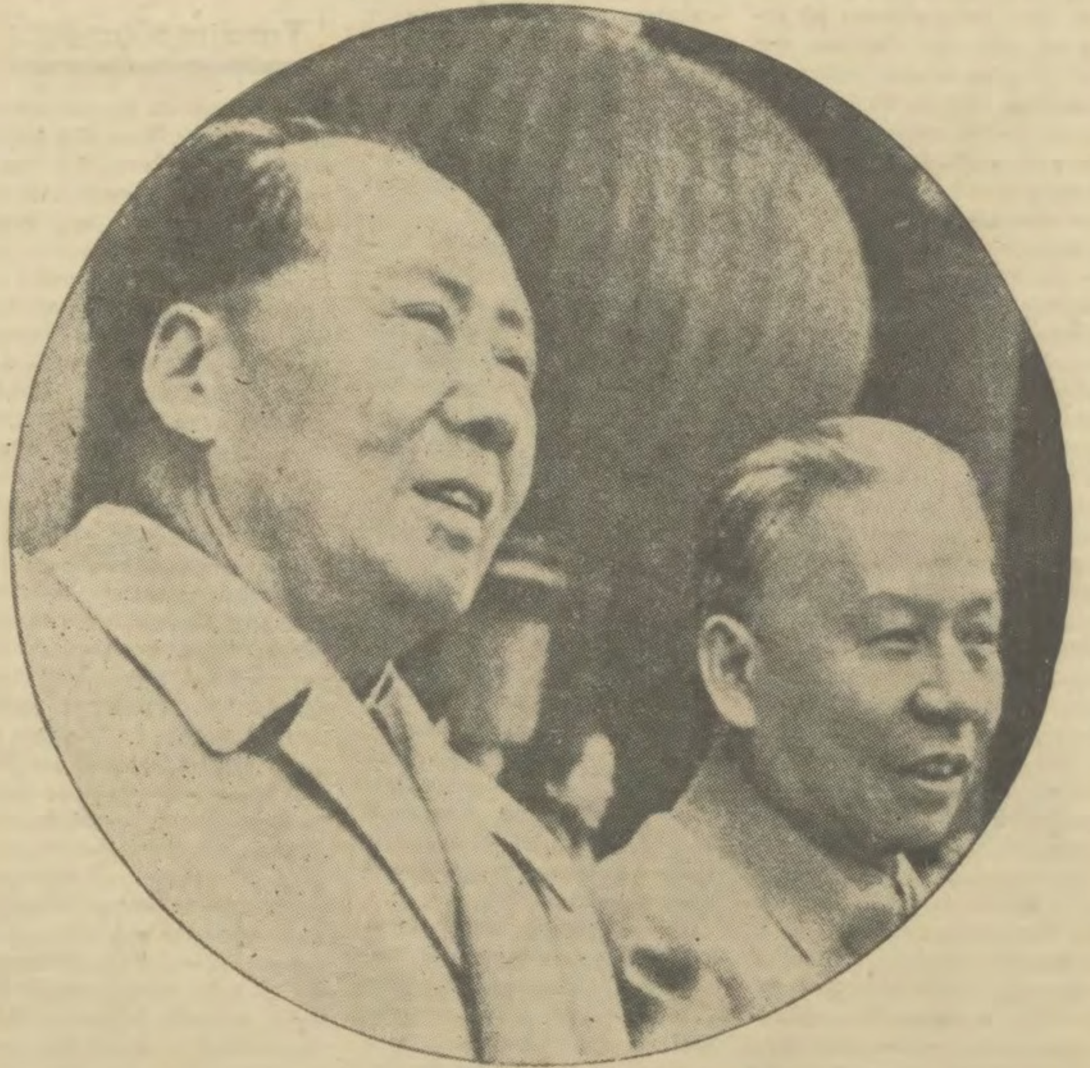
KIZIL MUHAFIZLAR

24 Ocak 1966'da Ordu Politik Bürosu Şefi Hsiao Hua hazırladığı uzun bir raporda Komünist Partisi ile ordu arasında vahim bir krizin varlığını açıklamış, bir süre sonra da Komünist Partisi bu krizi önlemek amacıyla *"Mao'nun düşüncesi her şeyden önce gelir"* sloganıyla büyük bir kampanyaya girişmiştir.

Üçüncü dönem, 1 Haziran 1966'da Pekin Belediye Başkanı Peng Sen'in iş başından uzaklaştırılmasıyla başlamıştır. Bunu Mao'nun direktifiyle girişilen ve amacı partiye karşı grubu eleştirmek olan büyük afiş kampanyası ve ulusal hareketi izlemiştir. Kızıl muhafızların sonradan çığ gibi büyüyen hareketi işte bu tarihlerde başlamıştır Kızıl muhafız gruplarının sayısı 1966 ortalarında 12 iken zamanla artarak bunlar Kültür Devriminin Ordusu haline gelmişlerdir. Politik gözlemciler, şimdi Mao'nun eski kuşağıyla *"Sovyetler ve sosyalist dünya ile işbirliğine taraftar"* muhalif grup arasında iktidar mücadelesinin son olaylarla artık tamamiyle su üstüne çıkmış olduğunu kabul etmektedirler.

Mao - Lin Piau Grupunun Kızıl Muhafızlar aracılığıyla Devlet Başkanı ve Mao'nun eski silâh arkadaşı Liu Şao Şi'yi "Çin Kruşçof'u" olmakla suçlaması, Çin'deki iktidar savaşının yeni olaylara gebe olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Geçen hafta açığa çıkan Çin-Sovyet sınırındaki çatışmaların temelinde de, Sovyet taraftarı olmakla tanınan anti-parti grubunu bertaraf etmek için uygun bir ortam hazırlanması düşüncesinin bulunduğu sanılmaktadır.

Böylece, Mao - Lin Pao Grubunun güçlü işçi sendikalarına ve devletin en yüksek şahsiyetlerine karşı giriştikleri son hücumlarla Çin'de Sovyetlerle normal işbirliğine dönülerek sosyalist cephede birliğin ye-

MAO ÇE TUNG İLE LİU ŞAO Şİ
— Eski dostlar düşman oldu —

Seku Ture "1966 Utanç Yılı olmuştur" diyor

Gine Cumhurbaşkanı Seku Ture, Dakar'da yeni yıl dolayısıyla yaptığı bir konuşmada "1966 Afrika için utanç yılı oldu" demiş ve geçen yılın kötümser bir bilançosunu çizmiştir Gine Cumhurbaşkanı'na göre, "1966, Afrika Birliği Teşkilâtı'nın parçalanması, Rodezya'da ırkçı sömürgeciliğin zafer kazanma, Portekiz sömürgeciliğinin askerî gücünün artma, Güney Afrika'da ırk ayrımının kuvvetlenme yılı" olmuştur.

Seku Ture, konuşmasında "Vietnam Savaşı"nı yermiş ve Birleşmiş Milletler'den Çin, Kuzey Kore ve Doğu Almanya halklarının üyeliğe kabul etmesini istemiştir.

Ture, sözlerini "Büyük devletlerin küçüklere bağımsız politikalarını değiştirmeleri için baskı yaptıklarını, bu emperyalist tutumun ise uluslararası dengeyi bozarak yoksul halkların halkınmasını engellediğini" belirterek bitirmiştir.

DÖNÜŞÜ OLMAYAN YOL

Hüseyin Baş

niden kurulmasını isteyen Devlet Başkanı Şao Şi - Komünist Partisi Genel Sekreteri Teng Hsiaoping Grubu arasında süregelen iktidar çatışması son merhalesine varmıştır. Olaylara bu yönden bakıldığında Çin'deki iktidar mücadelesinin sonuçlarının dünya politikasında büyük değişikliklere yol açacağından şüphe edilmemektedir.

Doğu Avrupa atom enerjisi kullanacak

GEÇEN hafta iki ülke arasında varılan bir anlaşmaya göre Sovyetler Birliği Macaristan'da 800 Bin Kilovat gücünde bir atom santralı kuracaktır.

Macaristan bugüne kadar zengin uranyum kaynaklarından direkt bir biçimde yararlanamamaktaydı. Oysa Sovyetler ile varılan anlaşma Macaristan'a zengin uranyum kaynaklarını ekonomisinin hizmetine yöneltme imkânı vermiş bulunmaktadır.

Dünyanın en güçlü atom santrali, ülkenin enerji ihtiyaçlarının yüzde 15 - 16'sını karşılayabilecek kapasitededir.

Öte yandan, Sovyetler Birliği, Doğu Berlin, Çekoslovakya ve Bulgaristan'da da atom santralleri kurma konusunda çeşitli anlaşmalar yapmıştır. 1 Milyon Kilovatlık bir atom santrali tasarısı üstünde çalışan Romanya ise, bu konuda batılı ülkeler, özellikle İngiltere ile bir anlaşmaya varmıştır.

Doğu ülkelerinde atom enerjisinin askeri olmayan alanlarda kullanılmaya başlamasının nedeni, Doğu Avrupa ülkelerinin enerji bakımından tamamen Sovyetler Birliği'ne bağlı oluşlarıdır. Oysa artan ihtiyaçlarını Sovyet petrolü ile karşılamakta güçlük çekilmektedir. Bu yüzden atom enerjisine yönelmek zorunlu hale gelmiştir.

● *GÜNAHKÂR BİR NUH!*

VİETNAM'da barış umudu, tıpkı geçen yıl olduğu gibi, bu yıl da daha başlangıçta yitirilmiştir. Çünkü, yeni yıl dolayısıyla kararlaştırılan ateş kes gerektiği biçimde uygulanmamış, Vietcong'un 7 Ocak'ta başlayan Tet Şenlikleri *(Vietnam'lıların yeni yılı)* için önerdiği dört günlük ateş kes'in yedi güne uzatılması teklifinin gerçekleşebilme şansı, son gelişmelere bakılırsa, yok denebilecek kadar azalmıştır.

Gerçekten de, Johnson yönetimi, General de Gaulle'den Papa Paul VI.'ya, Üçüncü Dünya'dan Birleşmiş Milletler'e ve hele Amerika içinde savaş çılgınlarına karşı her gün biraz daha artan muhalefetin Vietnam saldırganlığını bütünüyle suçlamalarına rağmen, yeni yılın ilk gününden itibaren kuzeye saldırılarına yeniden daha büyük bir şiddetle başlamış, ateş kes süresi sona ermeden Vietnam'a yeni birlikler çıkarmakta hiçbir sakınca görmemiştir.

Öte yandan, Dean Rusk'ın Washington'da Vietcong'un ateş kes'in uzatılmasıyla ilgili teklifini, Vietnam'da Amerika ile birlikte savaşan Güney Kore, Tayland, Avustralya v.s. gibi ülkelere danışmadan cevaplamayacağını ileri sürerek sudan bir sebeple reddetmesi, daha da kötüsü, kuzeye yapılan bombardımanların durdurulmasına karşı olduğunu "net bir biçimde" açıklaması, Johnson yönetiminin Vietnam'da savaşı sürdürmek ve yaymak konusunda ne derece kararlı olduğunu kesinlikle ortaya koymaktadır.

Yıkılan Umutlar

Bununla birlikte Vietnam'da sürekli bir barışın gerçekleşmesini isteyenleri ve bu yolda çaba gösterenleri en fazla kötümserliğe sevkeden olay, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'ın üç noktada toplanan *"barış planı"* nın Johnson yönetimi tarafından bir kez daha büyük bir vurdumduymazlıkla reddedilmiş olmasıdır. Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler'in Amerika Daimi Temsilcisi Büyükelçi Goldberg tarafından geçen 19 Aralık'ta gönderilen ve kendisinden *"barış"* konusunda görüşmeler için gerekli göreceği temasları yapmasını isteyen mektubuna verdiği cevapta, barış teşebbüsünün Amerika'dan gelmesi gerektiğine işaret etmiş ve kuzeyin bombalanmasının şartsız olarak durdurulması, güneydeki askeri harekâtın yavaşlatılması ve Ulusal Kurtuluş Cephesi ile görüşmelere başlanmasından ibaret olan üç noktalık barış planı üstünde ısrarla durmuştur.

İngiltere Dışişleri Bakanı Brown'ın Ulusal Kurtuluş Cephesi'nden söz etmemeye özel bir dikkat gösteren ve İngiliz kamuoyunun Vietnam savaşına karşı tepkisini yatıştırmak amacını güden Hanoi ve Saygon nezdindeki barış teşebbüsü, Hanoi'nin kesin reddiyle karşılaşmıştır. Bizzat Başbakan Wilson tarafından daha önce girişilen talihsiz teşebbüs böylece Brown tarafından da tekrarlanmış ve aynı talihsizliğe uğramış olmaktadır.

Açıkça görülüyor ki, yeni yılın başında Vietnam'daki, General de Gaulle'un deyimiyle *"Birleşik Devletler'in Vietnam topraklarına müdahalesinden doğan haksız, büyük bir ulusun küçük bir ulusu yerle bir etmesine yol açtığı için de nefret uyandırıcı savaş"*, dünya barışını tehdit etmekte, eski yıla oranla daha da şiddetlenme eğilimi göstermektedir. Oysa bugün hemen herkes tarafından da kabul edildiği gibi, Vietnam Savaşı, dünyada barışçı bir dengenin gerçekleştirilmesini çıkmaza sokan engellerin en önemlisidir.

Ölüm kalım yılı...

1967 yılı ise, çok sayıda gözlemciye göre, Vietnam barışı konusunda bir dönüm noktası, dünya barışı için de bir ölüm kalım yılıdır. Gerçekten de bloklararası dengenin iki büyük unsuru Sovyetler Birliği ile Birleşik Devletler arasındaki ilişkilerin normale dönmesi için Vietnam ipoteğinin kalkması zorunludur. Oysa, 1967 yılında bu ipoteğin kaldırılması mümkün olmadığı takdirde, J. J. Servan Schreiber'in 8 Ocak tarihli L'Express'teki başyazısında belirttiği gibi, dünya akıl durdurucu bir silâhlanma yarışına girecektir. Devler arasında başlayacak bu türlü silâhlanma yarışması insanlığı artık geri dönülmesi mümkün olmayan topyekûn bir savaş yoluna sürükleyecektir.

Schreiber'in sözünü ettiği devler arası silâhlanma yarışı, Sovyetler ile Birleşik Devletler'in artık tamamiyle geliştirilmiş bulunan anti-füze'lerin protatipten seri halinde, yeni endüstriyel yapımına girişilmesi hakkındaki tasarılarıdır. Sadece Birleşik Devletler'in şehirlerini korumak için gerekli anti-füze sisteminin gerçekleştirilmesinin 50 Milyar Dolar'lık bir yatırıma ihtiyaç gösterdiği düşünülürse, iki devin girişecekleri silâhlanma yarışının ortaya çıkaracağı sorunların dünya barışını ne ölçülerde tehdit edeceği bütün çıplaklığıyla anlaşılır.

Dönüşü olmayan yol

Öte yandan, Birleşik Devletler Savunma Bakanı Robert Mc Namara'nın Nike - 10 füzeleri yapımının diğer bazı korunma ve savunma tesisleri yapımını da gerekli kılacağı nedeniyle "sonsuz bir yatırım" olarak nitelediği ve bugüne kadar karşı koymak lüzumunu hissettiği bu korkunç tasarıya Sovyetler'in de aynı türde bir tasarıyı gerçekleştirmekte olmalarının açıklanmasından sonra ne zamana kadar direneceği şüphelidir.

Schreiber'e göre, eğer bu tasarı 1967 yılında onaylanırsa 1967 yılı *"dönüşü olmayan yol"* olacaktır. Dünya barışının bu dönüşü olmayan yola girmesinin önlenmesi için tek çare Vietnam Savaşı'nın barışçı çözümünden geçmektedir. Bu şartlar altında bütün dünya uluslarının olduğu gibi, ayrı ayrı bütün insanların Vietnam barışı yönünde çaba harcaması, Vietnam'da savaşı durdurmağa yönelen her harekete bütünüyle katılması şimdi dünden daha da zorunlu olarak ortaya çıkmaktadır. Vietnam barışı yönünde gösterebilecek her çaba, ne derece önemsiz görülürse, ne kadar küçük olursa olsun, mutlaka yararlı, mutlaka gereklidir. Dünya barışının bu çabalara bağlı olduğu unutulmamalıdır.

SANAT

Fethi Naci

• Kartal Tekmesi ve Refik Erduran
• Memleketimden İnsan Manzaraları
• Şato ve Kafka üzerine notlar

■ *Erduran'ın eseri bence dört başı tam büyük bir eserdir.*

BENİM bu yazım bir coşkunluk, bir hayranlık yazısı. Böyle olsun istedim. Tutup da tiyatro eleştirmesi yapmak bana düşmez.

Refik Erduran bir piyes yazmış. Piyes yazmak onun işidir. Tiyatro adamları onun için usta bir tiyatro adamıdır, derler. Benim üstünde duracağım başka.. Refik Erduran zor bir işin üstesinden gelmiş.

Gündelik, her gün yaşadığımız bir işi ele alıyor Refik Erduran, bir yanda memleketi, ka-

Desen : ABİDİN DİNO

rısını, en kutsal saydığımız şeyleri haraç mezat satan bir komprador, bir yanda azıcık bir sezgiye varmış halk adamları... Komprador cin gibi. Her şeyi, faydasını, kılı kılına biliyor, hesaplı... Belâlı, azgın. İki yüzlü bir kişi.. Yabancılaşmış, kendinden, insanlıktan çıkmış, korkular içinde bir kişi. Refik Erduran büyük ustalara yakışır bir derinlikle işleyebilmiş bu gündelik tipi. Herifin karısını da iyi işlemiş Erduran. Onların bütün karıları öyle. Refik Erduranın piyesini gördükten sonra düşündüm, gündelikten kalıcılığa büyük sanatçılar Refik Erduran gibi yaparak gitmiş olacaklar, dedim.

Öte yanda faydasının bilincine varamamış halk adamları. Sezgileri var ama, işi bilmiyorlar. Bu dünyayı değiştirecekler ama bilince varamamışlar. Bir eyleme geçiyorlar. Kompradoru yakalayıp kıskıvrak bağlıyorlar ama, bilinçleri yeterli değil.. Üstesinden gelemiyorlar. Hele bir düşünelim, diyorlar.

Refik Erduran halkımızı candan seviyor. Bir yazar halkını bu kadar candan severse onun iyi tipler yaratmaması için hiç bir sebep kalmaz. Refik Erduran gibi bir yazar için söylüyorum bunu.

Refik Erduran diyor ki, işin anhası minhası bu, halk bilince erip de işi kökten ele almadıkça bu iş olmaz. Bu da çağımızdaki savaşta denenmiş, doğruluğu tartışılmaz olmuş bir gerçektir. Çinden maçine, Londra'dan Yeni Delhiye kadar, mağrıptan maşrıka kadar.

Bu düşüncenin böylece, bir usta elinde sanat haline gelebilmesi beni şaşırttı.

Refik Erduranın eseri bence dört başı tam, büyük bir eserdir. Onu, hele bu günlerde böyle bir eser çıkardığı için yürekten kutlamak gerek.

Komprador'u Ulvi Uraz gibi bir usta sanatçı oynayabilirdi. Refik Erduran Kartal Tekmesini Ulvi Uraza vermekle çok iyi etmiş. Bunun için de onu kutlarım. Ali Yalaz da iyi oynadı. Peri - Han da iyi oynadı. Herkes de iyi oynadı. Benim gittiğim gece piyesin aksayan yanı seyircileriydi. Böyle bir seyirci düşman başına. Kanları kurumuş.

Refik Erduranın sıcak, iyi, dostça bir dili var. Böyle bir piyesi seyretmek benim için bir mutluluk oldu.

YAŞAR KEMAL

Kitaplar

● DİLLERİ VAR BİZİM DİLE BENZEMEZ
Cevdet Kudret (Dil üzerine denemeler, tartışmalar)
Bilgi Yayınevi, 155 sayfa, 5 Lira.

● MEMLEKETİMDEN İNSAN MANZARALARI, Cilt 3
Nazım Hikmet
De Yayınevi, 120 sayfa, 6 Lira

● TÜRK EDEBİYATI 1967
Memet Fuat'ın seçtikleri
De Yayınevi, 288 sayfa, 10 Lira

Tiyatrolar

● KARTAL TEKMESİ
Refik Erduran
Ulvi Uraz Tiyatrosu

● PALTO
Gogol'den Jean Cosmos
Gülriz Sururi — Engin Cezzar Topluluğu

● YOLCU
Nazım Hikmet
Genar Tiyatrosu

Seçmeler Ant'ın sanat yazarları tarafından yapılmakta ve alfabetik esasa göre sıralanmaktadır.

■ *Nâzım Hikmet şiirin ve romanın gücünü tarihe eklemiştir.*

NÂZIM Hikmet'in en büyük eseri olan "Memleketimden İnsan Manzaraları"nı okurlara tanıtmak için kitabın arkasına yazdığım yazıda şöyle bir yer vardı: "*Ne şiir, ne roman, ne tarih olan, öte yandan hem şiir, hem roman, hem tarih nitelikleri açıkça görülen - yeni bir türün başlangıcı sayılabilecek...*"

Sonradan öğrendiğime göre ünlü bir tarihçimiz "*Memleketimden İnsan Manzaraları*"nın yüksek sesle okunup dinlenildiği bir toplulukta, "*Bizim yazdıklarımız hiç, tarih dediğin böyle anlatılır,*" gibilerden bir söz etmiş.

Sanatçı şiirin, romanın gücünü tarihe ekliyor... Kendiliğinden varılmış bir yer değil, arana arana bulunmuş bir yer.. Öyle olmasını istemiş... "*Memleketimden İnsan Manzaraları*"nın bir yanıyla Tanzimattan bu yana Türkiye'nin tarihi olduğunu kendisi söylüyordu Nâzım Hikmet.

Sanata yakın duran aydınların büyük ilgisini çektiği anlaşılan bu eser üzerine şimdilik fazla bir şey yazmak istemiyorum. Yalnız yeni bir "*tür*" oluşunun da bilinçli bir çabaya dayandığını belirten "*bir mektup bölümü*" sunacağım. Aşağıdaki satırlar Nâzım Hikmet'in Bursa Cezaevi'ndeyken yazdığı bir mektuptan:

"O kitap benim yazı hayatımda bir dönüm noktası olabilir. Annene de anlatmıştım, belki sana anlatmıştır. Biliyorsun ki hikâye ve roman nisbeten yeni tarzlardır. Bundan dört yüz yıl önce yaşamış bir insan için elektrik nasıl meçhul bir şeyse, yazı sanatında, roman da öyle meçhul bir şeydi. Roman, muayyen bir sosyal münasebetler inkişafının verimidir. Bana öyle geliyor ki, roman ve hikâye nasıl kendilerinden önce olan şiirden faydalanmışlar, fakat yeni bir keyfiyet olarak taazzuv etmişlerse, bugünkü sosyal şartların gelişmesi de, romandan, şiirden, hikâyeden, senaryodan filân faydalanacak olan, fakat

Nâzım Hikmet'in İstanbul Tevkifhanesi'nde çekilen bu resmi ilk def'a ANT'da yayınlanmaktadır.

ANT'IN SEÇTİKLERİ

Filmler

- CASUSLAR
  Stanley Donen
  Atlas Sineması
- UYUYAN GÜZEL
  Yönetmen: Appolinari Dudko, Kostantin Sergeyev
  Müzik: Çaykovski
  Emek Sineması
- VAHŞİ BEYAZLIK
  Walt Disney
  Rüya Sineması

Sergiler

- OZANAY OMUR
  Kumaş Desenleri
  Türk Alman Kültür Merkezi
- UTKU VARLIK
  Litograf, gravür ve desen
  Türk Alman Kültür Merkezi

Konser

- AYHAN BARAN
  Kurt Wöss yönetiminde İstanbul Şehir Orkestrası
  Şan Sineması

yepyeni bir keyfiyet halinde ortaya çıkacak yeni bir yazıyla sanat tarzını gerçekleştirecektir. Şimdi kafam bunu — ismi ne olursa olsun, nasıl ki roman kelimesi, ismi, tabiri de nisbeten yenidir — gerçekleştirmeye uğraşıyor. Bana öyle geliyor ki, bu araştırdığım nesnenin bazı unsurları, şu benim kitabın bazı yerlerinde belirmeye başlamıştır. Şimdiye kadar yazı hayatımda bazı merhaleler, dönemeçler geçtim, bunları geçmeden önce daima kısa, yahut uzunca süren verimsizlik devirleri atlattım. Fakat bu sefer, mühimce bir dönemeci dönmeye çalıştığım için, verimsiz, tembel devrim bir yıldır sürüyor. Galiba bu yaz civciv yumurtadan çıkacak. Civciv, horoz değil. Bu işin horozu ancak benden sonra gelen nesle nasibolabilir..."

Günümüzün genç sanatçıları —ne yazık iki kuşaklık bir gecikmeyle— *"Memleketimden İnsan Manzaraları"*'nı bu sözlerin ışığında okurlarsa, şiirimizin bugün ulaştığı incelikleri de götürecekleri bir yerde, çok üstün deneylere girişebilirler sanırım.

MEMET FUAT

Kafka kapitalist dünya yüzünden acı çeken bir yaratıcıdır.

İşin başına dönelim: Şato ve Görev sözcükleri var ortada. Ama Şato'nun da, görevin de niteliği hakkında hiç bir nesnel bilgisi bulunmuyor K'nın. Bir bilgi edinme çabası: İşte romanın özeti. Gerçekten de başkişi K araştırır hep, sorar. Peki ama neden bir şey bilmiyor K? Basit: Kafka da bir şey bilmiyor da ondan. Kadastrocu gibi Şato'ya nasıl varılacağını araştırıyor o da. Bu yüzden son diye bitmez Şato.

Kafka, romancı olarak girişmez işe. Romancıların çoğu, tasarlanmış bir bireyselliği, tasarıyı doğrulayacak bir ortam ve tarih içine yerleştirir. Kafka'daysa tam tersine: Tasarı yoktur, biçimlenmemiştir. Bir yer, bir olay alır: Samsa, hamamböceği olarak uyanır, Josef K. hakkında dava açılır, K bir göreve atanır. Kişileriyle birlikte belirsiz geleceğe doğru yürümeye başlar Kafka. Şato'daki umutsuzluğun nedeni bu sanıyorum. Gelecek şöyle olacak diyemeyen bir yazar ne yapabilir ki: Somutlamaktan ve betimlemekten başka?

Budur Şato'nun yöntemi de. Korkunç olan yanı, dünyayı yorumlayış biçimi değildir Kafka'nın; romansal bir dünyayı yaratış biçimidir. Gayri-insani denecek kadar nesneldir bu dünya. Bu nesnellik Şato'yu bir simge olmaktan kurtarır, çeşitli yorumlara açık kalır kitap.

FRANZ KAFKA

Max Brod'a göre "tanrı inayeti" başsorun. Belki. Ama K'yı bir insan bireyi ilarak dışarda bırakan yalın ilişkiler düzeninde, kapitalist dünyanın şeyleştirme sürecini de görebilirsiniz. Kafka, belki de bu süreci aşmak, bir insan bireyi olmak istiyor.

Toplumcu bir romancı değil Kafka, şüphesiz. Ama insanı hiçleyen kapitalist dünya yüzünden acı çeken büyük bir yaratıcı ve Şato büyük bir kitap.

AHMET OKTAY

Eleştiride Yöntem

MEHMET DOĞAN

YILLAR önce, J. L. Lecercle ile P. Albouy'un ortak incelemelrine verdikleri *"Edebiyat İlminin Problemleri"* (Sosyal Yayınlar 5, 1962) adını görünce çocuklar gibi sevinmiştim. Sanat eleştirilerinin, incelemelerinin birtakım, havada değerlere, kişisel değerlendirmelere, ideolojik çıkarlara değil de sağlam gerçeklere dayandırılmasını istiyenlerimiz uzun süredir böyle bir tanımlayıcı sözcüğe gerek duyuyorlardı. Bezirci, bir ara inatla "bilimsel eleştiri" demişti. O da güzeldi. Ama *Edebiyat Bilimi* tanımı, kökünden kestirip atıyordu her şeyi. Yoktu artık, eskisi gibi, bir eseri tanıtırken, önce sanatçının kimliği üzerinde —kişiliği değil— bir iki söz edip arkasından *"Bakın şairimiz aşkı nasıl anlıyor. Bakın şairimiz hepimizi tir tir titreten ölümü nasıl anlatıyor...."* gibi hiç bir bildirisi, hiç bir görevi olmıyan cümlelerden sonra ver yansın etmek alıntılara Azıcık gözü açık okuyucuda bilebilirdi şairin nerede ölümden, nerede aşktan sözettiğini. Bunun için rasgele birinin *"münekkitlik"* cübbesini giyip büyük büyük söz etmesinin gereği yoktu. Ayrıca tehlikeliydi de. Çünkü sanat eserini, güçsüz eleştiriciden çok daha iyi anlıyan çoğunluk okuyucuyu, o *"bakın'cı münekkit"*'in bir yerde şaşırtıvermesinden de korkulurdu.

YOKTU artık, anılara, arkadaşlıklara dayanarak, *"Bir vakitler (...) de beraber içiyorduk; rahmetli bana bu konuda demişti ki."* gibi ahkâm kesmeler, anı tüccarlıkları.

EMEĞE inanıyorsak en yüce, en güzel, en doğru ne varsa temelinde *Emeğin* bulunduğuna inanıyorsak, eleştirici kuracaktı tezgâhını, açacaktı önüne sözlüğü, ansiklopediyi, felsefe, edebiyat, tarh hatta ekonom kitaplarını, çalışacaktı, inceliyecekti, ter dökecekti. Eleştirdiği eserin, sanat, tarih ve toplum içindeki yerini, önemini, değerini ter dökerek koymıya çalışacaktı ortaya.

BU yöntemle yola çıkılınca, sanat eserlerini artık şu yada bu peşin yargıya göre değil, sanat alanıda geçerli yasalara göre değerlendirmek zorunluluğu kendiliğinden doğacaktır. Bir takım politik endişelere, hele hele duygusallığa hiç yer olmadığı çıkacaktır ortaya.

DÜNYADA en az yanılan, daha önemlisi, en az yalan söyliyenler bilimciler olsa gerek.. Bilimn yasalarına ve bilimsel gerçeklere uygun edebiyat eleştirisi de yanılma payının en az olduğu, yalanınsa hiç olmadığı bir eleştiri olacağından etki alanı çok çabuk gelişecek, gerek sanatçıları, gerekse okuyucuları coşkulu dönemlerin olası sapmalarından koruyacaktır.

CESARETİ, yürekliliği göstermek için *Ölümden öte yol var mı?"* deriz. Biz de, sağlam kanıtlara dayanan yargılar taşıyacak olan eleştirilerimizin doğruluğuna güvenerek, alnımız açık, "Bilimden öte yol var mı?" diyebilelim yeter ki!

Not: Lecercle ile Albouy'un incelemelerini görmemiş olanlara "Edebiyat Bilimi" tanımının, "nev'inde tek olan ve tekrarlanmasına imkân bulunmayan sanat eseri" için değil "edebiyat tenkitçiliği ve edebiyat tarihçiliği" için kullanıldığını hatırlatalım. (Bak: Adı geçen eser)

Ortanın Solu ve Ayçiçeğinin Dönüşü

BASIN DİYOR Kİ

Geçtiğimiz hafta Türk basınının üzerinde en çok durduğu konular, CHP'deki iç çekişme ve soldaki fikir tartışmaları oldu.

CHP Meclisi'nin bildirisi üzerine yayınladığı YORUM'da AKŞAM GAZETESİ, **"CHP İngiliz Liberal Partisi gibi çağını doldurmuş bir parti olarak silinmektense, İngiliz İşçi Partisi'nin sosyalizmine yakın bir yolu benimseyerek ileriye doğru atılışlar yapmak şıkkını seçmiştir"** diyor, Son Havadis'te MÜMTAZ FAİK FENİK ise, şu yargıya varıyordu: **"Solculuk, TİP'in yolunu kesmek için açığa vurulmuştur. Çünkü Halk Partisi'nin solculuktan başka tutunacak dalı kalmamıştır."**

CHP Meclisi'ne karşı Sekizler'in bildirisini ele alan ECVET GÜRESİN Cumhuriyet'te şöyle diyordu: **"Şimdi köprüler atılmış ve İnönü de hareketin kendisine karşı olduğunu açıkça söylemiştir. Gülek olayını hatırlayanlar, CHP'ye kendisinden sonrası için yön vermeğe çalışan İsmet Paşa'nın bu imkânları büsbütün ortadan kaldıracağını bilirler."** Akis'te METİN TOKER de, Sekizlerin âkıbetini şöyle haber veriyordu: **"Kardeşim Turhan, bundan on yıl önce, sadece şan ve şerefle değil, aynı zamanda bütün imkânlarla ve büyük avantajlarla girmiş olduğun bir partide, sanırım son günlerini geçirdiğin şu sırada sana hitap etmek istiyorum.."**

Cumhuriyet'te İLHAN SELÇUK, Ortanın Solu Hareketi'ni: **"Bu durumda vatanını ve halkını seven kişi elbette Bülent Ecevit'in başarıya ulaşmasını isteyecektir"** diyerek desteklerken Akşam'da ÇETİN ALTAN hareketi şöyle yorumladı: **"Bugün egemen sınıfların garantisi bazı reform tâvizleri vermeğe dayanmaktadır. Ecevit de daha çok bunu dile getirmeğe uğraşmaktadır. Kırk yıllık faşist uygulamalardan sonra CHP'nin ortanın soluna geçivermesi aynı köke bağlı ayçiçeğinin başını sola doğru hafifçe kımıldatmasından başka bir şey değildir."** ÇETİN ALTAN, bir başka yazısında da İnönü'ye kendi zamanında vuku bulan 1938 Harp Okulu ve Nâzım Hikmet Olayı'nı hatırlatarak şöyle diyordu: **"Tebrik ederiz. Hem İsmet Paşa'yı, hem de onu bu yere getirmiş olan gerçek Türk solcularını.."** Dünya Gazetesi'nde BEDİİ FAİK de aynı noktaya değinerek şunları yazdı: **"Sen solcuyum demeye tam kırk yıl kimselerde cesaret bırakma. Kırk yıl sonra da bir delikanlıyla anlaşıp yalnız onu koştur ve sonra da gördünüz mü, hepinizden cesur odur diyerek kendi tertibinin hayranı ol!.."**

Çetin Altan'ın çıkışı bazı çevrelerde derhal tepki yarattı ve Yeni Gazete'de HİKMET BİL, İnönü'yü savunarak **"Nâzım Hikmet'i zındana atan İnönü değildi ki! O komünisti içeri Atatürk tıktı, Atatürk!"** derken AKİS'te yer alan çerçeveli bir fıkrada da **"İsmet Paşa der ki, ben solcuyum! Nâzım Hikmet ise, komünisttir. Komünist. Ya siz efendim ya siz bunların hangisisiniz?"** diye soruluyordu.

YÖN'de DOĞAN AVCIOĞLU da Çetin Altan'a tepki göstermekte gecikmedi: **"CHP'nin Ecevit'le sol milliyetçiliğe açılışını 'ayçiçeğinin olduğu yerde dönmesine' benzetmekte ve tıpkı Washington, Adalet partisi, Aydın Yalçın ve Feyzioğlu gibi CHP'deki olumlu yönelişten rahatsız olmaktadırlar."**

YENİ İSTANBUL Gazetesi ise, başyazısında CHP'deki çatışmayı, fikir mücadelesinin ötesinde şöyle yorumladı: **"CHP çatırdıyor. Belki de parçalanmak üzere. Fakat en ibretli nokta, bu çatırdının ve parçalanma ihtimalinin fikir mücadelesinden değil de, menfaat kavgasından doğmuş olmasıdır."**

Soldaki fikir tartışmalarıyla ilgili olarak MÜMTAZ SOYSAL, Milliyet'te şu gözlemde bulundu: **"Her iki parti de iktidar kavgasını seçim yoluyla yapmakta kararlı olduklarını söylüyorlar. TİP, yöneticilerinin demeçleriyle ve sosyalist cephe içindeki son tartışmalarda beliren temel davranışıyla bu kararlılığını hiç tereddüde yer bırakmayacak şekilde gösterdi. Ama böyle bir ortak noktaya rağmen, her iki parti arasında şu ayrılık var: CHP, ekonomide TİP'in istediği genişlikte bir kamu kesiminin demokrasiyle bağdaşabileceğini şüpheli görüyor. Bu önemli bir ayrılış: bir yanda ekonomik gücün bütünüyle kamu elinde bulunmasını "özgürleştirme"nin ilk koşulu sayan görüş; öbür yanda da, kamusal gücün bu denli artmasını "özgürlük" için tehlikeli bulan tutum."**

Son Havadis'te AYDIN YALÇIN ise sosyalistleri **"tepeden inmeciler"** ve **"tabandan yukarıcılar"** olmak üzere ikiye ayırarak YÖN Dergisi çevresinde toplanan yazarları birinci kategoriye, TİP'e mensup yazarları ve TİP'in temsilcilerini ikinci kategoriye sokuyordu. YALÇIN'a göre bu ayrılık **"milletlerarası komünizmin düçar olduğu fikrî ihtilâf"** ile ilgili bulunuyordu.

Bu yazıya YÖN'de cevap veren DOĞAN AVCIOĞLU, **"tepeden inmecilik"** iddiasını şiddetle reddettikten sonra bu suçlamalara TİP'in imkân verdiğini ileri sürdü ve **"TİP çevrelerinden gelen suçlamalarla, emperyalizmin işbirlikçileri milliyetçileri parçalamağa ve birbirine düşürmeğe kalkışmışlardır"** yargısına vardı. AVCIOĞLU'na göre, **"bir takım Amerikanofiller, birdenbire TİP'e karşı yumuşamışlar, TİP çevrelerinden gelen bir takım dedikodulara mal bulmuş mağrıbi gibi sarılmışlardır."**

YÖN'ün çıkışından bir gün sonra çıkan gazeteler ise, ikili anlaşmalar konusunda parlamentoda mücadele veren TİP'e Amerikanofillerin nasıl saldırdıklarını anlatan haberlerle dolu idi...

Tekzip!

"Aydın Yalçınlar ve benzerleri dün yerin dibine batırdıkları TİP'i bugün büyük bir müsamaha ile karşılamaktadırlar!

DOĞAN AVCIOĞLU
(Yön - 6 Ocak 1967)

★

"Parlamentoda istediğini bilen bir tek parti vardır. Bu parti, Türkiye'yi yakın dostlarından ayırmak ve onları emperyalist olarak damgalamak isteyen Marksist bir partidir."

AYDIN YALÇIN
(Meclis konuşması - 6 Ocak1967)

Kâr eden kim?

Kim kazançlı bu grevden? Petrol İş'in grevi endirekt olarak millî petrolün rakiplerine faydalı olmuş mudur, olmamış mıdır?

...

Mübarek Ramazan-ı Şerif'de millî servetten eksiltilip gâvur kasalarına kazandırılacak tek kuruşta ben bir günah ararım.

Kaynağında henüz bi günah bir mâsumdur Millî Petrol. İflâhını kesmeyin onun, ey sendika beyleri!

NİZAMETTİN NAZİF
(Yeni İstanbul)

MESELE

FARUK SÜKAN:
FUHUŞ, BİR
HÜKÜMET
MESELESİDİR

Yeni Gazete
(2 Ocak 1967)

TEŞEKKÜR

ANT Dergisi'ni daha birinci sayıda büyük ilgi göstererek benimseyen okurlarımıza, dergimizin çıkışı dolayısıyla tebrikte bulunanlara, ANT'ın hazırlanmasında ve dağıtımında büyük emeği geçen TAN Mürettiphanesi ve Matbaası personeli ile bayi ve müvez[illegible]lere teşekkür ederiz.

ANT

Haftanın Karikatürü

CHP aşırı sağ ve sol cereyanlara karşı tedbir aldı. — *Gazeteler* —

YAZISIZ

NEHAR TÜBLEK — AKŞAM Gazetesi

ANT ● Haftalık Siyasî Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302, SİRKECİ - İSTANBUL ● Tel.: 27 81 09 ● Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ ● Ankara Temsilcisi: MEHMET KEMAL, Tel: 12 58 66 ● Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI ● Fiyatı: 125 Kuruş ● Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira ● İlân tarifesi: Bir sütunda santimi 25 Lira, yayın ilânlarına %20 indirim uygulanır ● Tek sütuna 5 santimlik kutu halinde yayın ilânları 50 Lira'dır.